

ADMİRALTY MUHAREBE ÖZETLERİ

3

BİSMARCK'm takibi ve batırılışı

23 - 27 - Mayıs - 1941

1947

T. C.

Genelkurmay Başkanlığı

IX. Şube

Deniz Kütüphanesi

Mahrem ve Hizmete Ötel

27.4.1966
7255

Deniz Kütüphanesi No: 5813

940.545
GEN

ADMIRALTY
MUHAREBE ÖZETLERİ

3

BISMARCK'ın takibi ve batırılışı

23 - 27 - Mayıs -

1941/12 - 1942/12
Gözetim No:
Gözetim No:
Deniz Kütüphanesi No: 5813
Ticari No:

1947

[2] STOCKHOLM, *dentis atrox* 2058/20

Anavatan Filosu Başkomutanı (Oramiral Sir JOHN TOVEY) KING GEORGE V ile Tümamiral A. T. CURTEIS emrinde bulunan 2. kruvazör filosuna (GALATHEA, AURORA, KENYA, NEPTUNE) derhal hareket edebilecek veçhile hazır olmalarını emretti. Daha evvelden NORFOLK ve SUFFOLK kruvazörleriyle DANİMARKA [1] boğazında bulunan 1. kruvazör filosu komutanı Tümamiral W. F. WAKE - WALKER'e karakola devam etmesi bildirildi.

Yeni muharebe gemisi PRİNCE of WALES ve altı mahrip (ELECTRA, ANTHONY, ECHO, ICARUS, ACHETAS ve ANTELOPE) beraber olan HOOD (KORAMİRAL, L. E. HOLLAND) muharebe kruvazörüne DANİMARKA boğazında karakol yapmakta bulunan NORFOLK'a istinat yapması emredildi. Bunlar HOXA deniz mania geçidini 22 - mayıs saat 00,50 de geçtiler. Emsen İZLANDA ile FAROES arasında karakol yapmakta bulunan MANCHESTER ve BIRMINGHAM'a, SKAAFFJORD'da (İZLANDA) akaryakıt ikmalı yaparak tekrar karakol hattına dönmeleri emredildi.

Asker yüklü bir konvoyla beraber (W. S. 8. B Ortakarkı) 22. mayısta hareket etmek üzere REPULSE, CLYDE'da ve VICTORIOUS tayyare gemisi de SCAPA'da bulunuyorlardı. Bunların hareketi ipal edilerek Anavatan Filosu Başkomutanının emrine verildiler. Norveç kıyılarına yöneltilen bir bombardıman tasarruzu akın kaldı. Kıyısında örtülü olduğundan ancak iki tayyare Fjord'a varmaya muvaffak oldu. Bunlar da düşmana dair birşey görmediler. 21 - Mayısta böyle bir durumda bulunuluyordu. 22 - Mayısta hava daha lens idi. Şimaldenizinde 200 kademe yüksekliğe kadar bulut vardı. DANİMARKA boğazında devamlı ve şiddetli yağmurla birlikte 300 kademe kadar boğuksuz bulutlar bulunduğuna ve rüz'etin yarım milden daha az olduğuna tayyareler rapor ettiler. Hava devriyeler hiçbir şey göremiyorlardı. Her yerde bulut ve muphemiyet vardı. Şartların böyle olduğu bir durumda HAYSTON (ORKNEY'S) deniz hava istasyonı komutanı Dz. Alb. H. L. Sir J. FANCOURT, kendi inisiyatifi ile Şimaldenizinin karşı tarafına bir tayyare gönderdi [2].

Tayyare BERGLEN FJORD'a girdi ve şiddetli uçakavar ateşi muvacebesinde azimli ve mahurane bir keşif yaptı. Gemiler orada değildiler. Bu haber 22 - mayıs saat 20,00 da Anavatan Filosu Başkomutanına vardı. Düşman neyeye tevbecül edecekti? Şimali Norveç'e mi İZLANDA'ya mı gidecek veya Atlantik konvoylarına tasarruz mu edecekti? Başkomutan düşmanın üçüncü hareket tarzını en tehlikeli olarak kabul etti ve bunu karşılamak üzere gerekli tedbirler almağa koyuldu.

[1] İZLANDA ile GROENLAND arasındaki boğaz.

[2] Bu tayyarede çok tecrübeli bir pilot olan Bab. G. A. ROTHERHAM ile pilot asistat gövdesi Yd. Yab. N. N. GODDARD bulunuyordu.

SUFFOLK'a, DANİMARKA boğazında tekrar NORFOLK'a iltihak etmesi emredildi. İZLANDA ile FAROES arasında bir karakol şeridi tesis etmek üzere ARETHUSA, MANCHESTER ve BIRMİNGHAM'a iltihak edecekti. O sırada HOOD ve PRICE of WALES ile birlikte İZLANDA yolunda bulunan Koramiral HOLLAND'a 62 şimali arz derecesinin yıldız tarafında bulunarak DANİMARKA boğazındaki karakola istinat yapması bildirildi. DANİMARKA boğazında (180 mil), İZLANDA ile FAROES arasında (255 mil), FAROES ile SHETLAND arasında (165 mil) ve Norveç sahillerinde hava keşifleri tertiplendi.

Bu işlerin cereyanı sırasında BISMARCK ile PRINZE EUGEN 21 - mayıs saat 19,45 te hareket etmişlerdi; bunlar 22 - mayıs saat 07,00 da TRONTHEIM'i geçtiler ve 64° şimali arz dairesine kadar yıldız istikametinde seyre devam ettiler.

4 — Anavatan Filosu Başkomutanı SCAPA'dan hareket ediyor 22 - Mayıs

KING GEORGE V de bulunan anavatan Filosu Başkomutanı, 22 - mayıs saat 22,45 te SCAPA'dan hareket etti. Kendisi ile beraber VIKTORIOUS tayyare gemisi ile GALATEA, AURORA, KENYA, HERMOINE kruvazörleri ve 7 muhrip bulunuyordu. VIKTORIOUS henüz hizmete girmişti; sandıklarının vaziyette Hurricane tayyarelerinden müteekkil büyük bir hamuleyi MALTA'ya götürmek için hemen hareket etmek üzere bulunuyordu ve gemide savaşa hazır durumda az sayıda tayyare vardı. REPULSE muharebe kruvazörü acele ile CLYDE'den gelerek BUTT of LEWIS açıklarında 23 - mayıs öğleden evvel Anavatan Filosu Başkomutanına iltihak etti. Bütün bugün süresince filo batı genel istikametinde seyretti. Hava fena olduğundan hava keşifleri yapılamıyordu. Başkomutan, BUTT of LEWIS'in 230 mil batısında ve takriben 60° 20' şimali arz ve 12° 30' garbi kılde iken 23 - mayıs saat 20,30 da NORFOLK'dan bir telsiz geldi. BISMARCK, DANİMARKA boğazında görülmüştü.

5 — NORFOLK ve SUFFOLK, BISMARCK'ı buluyorlar, 23 - Mayıs.

GROENLAND ile İZLANDA arasında GROENLAND'dan uzak bir mesafeye kadar dönmüş ve buzlarla dolu ıssız bir Burdenizi uzandır. 23 - mayısta buzun GROENLAND tarafındaki kenarı İZLANDA kıyısından 80 mil kadar bir mesafede bulunuyor ve SUFFOLK bu nokta ile İZLANDA'nın karayel açıklarındaki mayın tarlası arasında umumî lodoz fotosında 13 mil süratle karakol yapıyordu. Hava şartları mutadın dışında idi. Buz yığını üzerinde ve buzun kenarından denize doğru 10 mil mesafeye kadar olan saha içinde hava açık idi. Boğazın İZLANDA'-

ya kadar olan diğer kısmı kesif bir sis tabakası ile örtülmüştü. 23 - mayıs saat 19,22 de SUFFOLK, BISMARCK ve PRINZE EUGEN'i 20 derece ve 7 mil mesafede gördüğü (yani 67° 5' şimali arz ve 24° 50' garbi tal veya IZLANDA'nın NORTH CAPE burununa karayel cihetinde ve 55 mil mesafede) zaman akşam yaklaşmakta idi. Bunlar buzun kenarından doluşarak lodosa seyrediyolardı. SUFFOLK, kesif raporu vermekle beraber puslu hava için girerek düşmanın rü'yeti dışında bulunmak maksadile keşilemeye döndü. NORFOLK düşmanla temas temin etmek maksadile sokulırken saat 20,30/23 te ve SUFFOLK'tan bir saat sonra düşmanı gördü. Düşman gemileri ancak 6 mil kadar uzakta olduklarından [1] BISMARCK açış açtı. fakat NORFOLK açışa döndüğünden isabet almadı ve saat 20,32/25 te düşman kesif raporu verdi. SUFFOLK düşmanı ilk görmüş olmakla beraber NORFOLK'un verdiği rapor logülere bahriye nezaretine daha evvel ulaşmış. Umuma verilmiş bulunan bu felsic işaret saat 21,03/23 de alındı. Başkomutan, SUFFOLK tarafından verilmiş olan işaret alınmış olduğundan bu işaret düşman hakkındaki ilk haberi teşkil etti. Bu habere göre düşman karayel cihetinde ve 600 mil mesafede bulunuyordu.

Bunun üzerine muharebe filosu sürat 27 müt çıkarak 280 dereceye döndü. HOOD, SUFFOLK tarafından saat 20,04/23 te verilmiş olan ve düşmanın muharebe kırayazı filosunun 5 derece cihetinde ve 300 mil mesafede bulunduğu gösteren ilk işaret almıştı. Tümamiraj HOLLAND bu işaret üzerine sürat 27 müt çıkarak 295 dereceye döndü.

6 — Konuşun düzenlenmesi, 23 - Mayıs.

NORFOLK'un raporu geldiği zaman bahriye nezaretinde ilk düşünülen şey denizdeki konvoyların emniyetini sağlamak oldu. Şimali Atlantikte altısı Anavatanı gelmekte ve beşi de Anavatanı gilmekte olan onbir konvoy seyirde idi. Bunların en önemlilerinden birisi, EXETER, CAIRO ile sekiz muhafız refakat ettiği asker yüklü sekiz nakliye gemisinden müteşekkıl olan ve 22 - mayısta Ortaşarka müteveccihen CLYDE'dan hareket etmiş bulunan (W. S. S. B.) konvoyu idi. Bu konvoyla beraber giderek olan REPULSE, başkomutana ütiyak etmiş olduğundan CIBRALTA'da bulunan Amiral SOMERVILLE'in kuvveti ("H. kuvveti - RENOWN, ARK ROYAL, SHEFFIELD) bunu korumak maksadile yıldıza doğru çağrıldı. Bu istek saat 00,50/24 te bildirildi ve Amiral SOMERVILLE'in gemileri de BISMARCK'ın akıbetini kendilerile birlikte taşıyarak saat 02,00 de limandan çıkmış bulunuyorlardı.

[1] BISMARCK, saat 19,25 de açış açtı. Üç salvo attı (esirlerden öğrenildiği). NOT: BISMARCK'ın kullandığı alman logüillerinin kullandığı zamandan bir saat geri idi.

7 — NORFOLK ve SUFFOLK düşmanla temas muhafaza ediyorlar, 23/24 - Mayıs.

23/24 - Mayıs gecesi NORFOLK ile SUFFOLK düşmanın peşini bırakmadılar ve bütün gece süresince mütemadiyen düşman hakkında raporlar vermeğe devam ettiler. Bu raporlara nazaran 27-28 mil süratle seyreden düşman gemileri görülüyorlar, sonra yağmur ve kar arasında kayboluyorlar, radarla tekrar yakalanıyorlar, bir an için zulmet içinde hayal meyal görülüyorlar, tekrar kayboluyorlardı. Fakat hiçbir zaman tamamen kaybedilmediler.

Kruvazörler ciddi ve ısrarlı bir takiple düşmanı kibleye doğru kovalarken aynı zamanda (Çok müşkül şartlar altında büyük bir maharetle - Başkomutanın raporundan alınmıştır.) düşmanla temas muhafaza ettiler. Kutup alacakaranlığı tedricen gündüze inkılâp ettikçe BISMARCK 12 mil kadar kible cihetinde görülebiliyordu. Saat 03,25/24 te sancığa döner gibi göründüğünden SUFFOLK'ta düşmandan mesafesini muhafaza etmek üzere dönerken yarı bora hâlinde esmekte olan karayel rüzgârı, katapult üzerindeki tayyaresine çarparak bunu çalılmaz bir duruma koydu. Saat 04,45 te HOOD ile birlikte bulunan muhriplerden birisi olan ICARUS'un, kendisile ACHATES'in, NORFOLK'un bir az gerisinde olduğunu bildiren bir telsizi alındı. Bu telsiz, muharebe kruvazörlerinden müteşekkil olan WAKE - WALKER kuvvetinin o civarda bulunduğunu gösteren ilk haberi teşkil ediyordu. Saat 05,16/24 te iskele başomuzluğunda dumanlar, bir az sonra da HOOD ve PRINCE of WALES görüldüler.

8 — HOOD ve PRINCE of WALES, 23/24 - Mayıs.

HOOD, saat 20,54/23 te düşmanı ölemek maksadile 27 mille rotasını ayarladığı zaman kendisile birlikte bulunan altı muhribe mevkillerini muhafazaya muktedir olamadıkları takdirde en uygun süratle kendisini takip etmelerini bildirmişti. Bununla beraber muhripler süratlerini muhafaza edebildiler ve gece esnasında HOOD'dan ayrılmadılar. Saat 23,18 de bunlara filonun önünde keşif şeridi teşkil etmeleri emredildi. 23/24 gece yarısı alınan raporlar düşmanın 10 derece ve 120 mil mesafede bulunduğunu takriben 200 dereceye seyreilmekte olduğunu gösteriyordu. Orta hüyükte dalgalarla kuvvetli (4-5 kuvvetinde) bir yıldız rüzgârı esmekte idi. Bir az sonra ve saat 00,08/24 te sürat 25 mile indirildi ve saat 00,17/24 te yıldıza doğru dönüldü. Düşmanla saat 01,40/24 ten sonra herhangi bir anda temasa geçileceği umulduğundan saat 00,15 te savaş hazırlıkları yapıldı ve savaş bayrakları çekildi. Bundan hemen bir az sonra kruvazörler düşmanla temas kaybettiler ve bir müddet için hiç rapor alınmadı. Komamiral saat 00,31 de (Saat 02,10 a kadar düşman görülmediği takdirde kruvazörler tekrar

temas temin edinceye kadar 180 dereceye döneceğini ve PRINZE EUGEN'i, NORFOLK ile SUFFOLK'a bırakarak her iki gemi ile BIS-MARCK'ı ateş altına almak niyetinde olduğunu) PRINCE of WALES'e bildirdi. PRINCE of WALES'in tayyaresi katapultla atılmak üzere hazır ve bunun uçurulması düşünülüyordu fakat rü'yet bozulduğundan bundan vazgeçilerek benzini boşaltıldı ve yerine yerleştirildi. O sırada saat 01,40 idi ve saat 01,47 de koramiral (Muharebe kruvazörleri saat 02,05 te 200 dereceye dönerlerse muhriplerin yıldız istikametine keşfe devam etmeleri) işaretini verdi. O anda rü'yet fena olduğundan bu işaretin muhripler tarafından alınıp alınmadığı şüphelidir. Saat 02,03/24 de 200 dereceye dönüldü. Tulûdan evvel düşmanla savaşmak ihtimali az olduğundan mürettebatın artık istirahat etmesine müsaade edildi. Saat 02,47 de SUFFOLK tekrar düşmanla temas temin etti ve saat 03,00 da düşman kerterizini bildiren işaretler gelmekte idi. Saat 03,53 te HOOD sür'ati 28 mile çıkardı ve saat 04,00/24 te düşmanın, karayel cihetinde ve 20 mil mesafede bulunmakta olduğu tahmin edildi. Saat 04,30 da rü'yet takriben 12 mile kadar çıkmış olduğundan buna göre saat 04,40 ta PRINCE of WALES'in tayyaresinin benzin ikmalı yapılması için emir verildi, fakat benzine su karışmış olması dolayısıyla vukua gelen gecikmeler yüzünden tayyare savaş başlamazdan evvel hazır edilemedi ve parça tesirile hasara uğrayarak gemi için tehlikeli bir hal aldığından denize atıldı. HOOD 28 mille 240 dereceye seyretmekte idi. Saat 04,50 de PRINCE of WALES rehber yapıldı ve HOOD bunun iskele bay omuzlugunda (230 derece) mevki aldı. Saat 05,05 te HOOD tekrar rehberliği derudhe etti. Saat 05,10 da savaş yerlerine geçilmesi emredildi. Sabah alacakaranlığından yavaş yavaş gün doğuyordu. Saat 05,35 te karayel cihetinde ufukta bayal halinde bir gemi görüldü. Bu BIS-MARCK idi. 335 derece ve 17 mil mesafede bulunuyordu. PRINZE EUGEN onun pruvasında seyrediyordu.

9 — BISMARCK ile savaş, 24 - Mayıs, 05,53 : 06,13.
(2 sayılı krokiye bakınız).

Saat 05,37/24 te HOOD ile PRINCE of WALES, mavi flâma ile düşmana doğru sancığa 40 derecelik bir dönüş yaptılar ve saat 05,41 de PRINCE of WALES, HOOD'un 80 derece hat kerterizine alındı. Saat 05,49 da mavi flâma ile tekrar yapılan bir dönüşle rota 300 dereceye alındı. Saat 05,49 da soldaki gemi olan PRINZE EUGEN işaretli hedef gemisi olarak verildi. [1] Fakat bu, ateş açılmazdan hemen evvel değiştirilerek [2] hedef olarak BISMARCK verildi. Saat 05,52,3 da

[1] 337 derecede bulunan soldaki Alman gemisine ateş açıldı.

[2] «Bu sağa hedef değiştirilince», PRINCE of WALES'in topçularının hakikaten PRINZE EUGEN'e taych ediliş edilişmediği hakkında bir kayıt yoktur. BISMARCK ile PRINZE EUGEN'a silâhler yekâğırlıca pek benzemektedir.

menzıl takriben 25,000 yarıdaya kadar inmiş olduğundan HOOD ateş açtı. Buna süratle ve sıhhatli bir ateşle mukabele eden BISMARCK, ikinci ve üçüncü salvosunu kümelenirdi. HOOD'un iskele kıç 4 pusluk topu civarında bir yangın çıktı ve bu yangın geminin bütün vasat kısmı kesif bir dumanla karışık pembe bir ziya ile yanarak alevler içinde kalıncaya kadar süratle genişledi.

PRINCE of WALES saat 05,53/24 te ateş açtı, ilk salvo uzun düğ-tü ve altıncı salvosu düşman üzerinde kümelenirdi. PRINZE EUGEN'in savaşa ne zaman katıldığı bilinmemektedir, fakat bu gemi de savaşın devamı süresince ateş etmekte idi. NORFOLK ile SUFFOLK savaşa iştirak edemiyerek derecede geride idiler. Filhakika SUFFOLK bir tay-yareden aldığı radar mesafesini yanlışlıkla BISMARCK zannederek saat 06,19 da altı salvo attı. Hakikatte o anda gerek BISMARCK gerekse PRINZE EUGEN top menzili dışında bulunuyorlardı Öyle görünüyor ki kruvazörler HOOD'un mevkiinden ve taarruz niyetinden haberdar edilmemişlerdir.

Saat 05,55 te her iki gemi mavi fılâma ile iskeleye iki kerte dönüş yaptılar. Bu dönüş dokuzuncu salvosunu atmakta olan PRINCE of WALES'in ateş kavşıklarını açtı.

Saat 06,00 da BISMARCK beşinci salvosunu henüz atmıştı ki; HOOD müthiş bir infilâkla görünüşe nazaran kıç baca ile kıç direk arasındaki kısım havaya doğru yükselerek ikiye ayrıldı, bu sırada (iskeleye tekrar iki kerte dönüş yapmak niyetindeyim.) İşaretini çekmiş bulunuyordu. Baş kısmı pruvazı yukarıda olmak üzere ayrı olarak batmağa başladı, bu sırada geminin kıç kısmı kesif bir dumanla örtülü bulunuyordu. Üç dakika sonra da HOOD, rüzgâr altına doğru sürüklenen geniş bir duman bulutu bırakarak dalgaların arasında kayboldu. 63°20' şimali arz ve 31°50' garbi tulde battı.

PRINCE of WALES, HOOD'un enkazından kaçınmak üzere saanca-ğa geldi ve BISMARCK'm ana ve vasat bataryası takriben 18,000 yarıda menzilden kısa bir müddet içinde ona yöneltildi. Bu gemi çok kısa bir zaman içinde dört 38 Sm.lik ve üç daha küçük mermi isabeti aldı. Saat 06,02 de büyük bir mermi köprüüstündeki hemen bütün personeli öldürmek veya yaralamak üzere burasını tahrip etti ve takriben aynı anda gemi kıç tarafından ve su kesiminin altından delindi. Bu durum karşısında savaşı muvakkaten kesmeğe karar verilerek saat 06,13 te PRINCE of WALES sis perdesi arkasında harice doğru 160 dereceye döndü. Kıç taret aha devam etti fakat dönüş esnasında mermi çemberi aklı ve bildirildiğine göre taretin dört topu saat 08,25 e kadar gayri faal bir durumda kaldı. [1] PRINCE of WALES ateş kestigi

[1] Kıç taretteki dört topa da ikisi saat 07,20 den itibaren suya hasır bulunuyordu (PRINCE of WALES'in raporlarına).

zaman menzil 14,500 yarda idi. Ana batarya ile 18 ve vasat batarya ile 5 salvo atmıştı. Savaşa devam veya takip bakımından hiçbir teşebbüsle bulunmayan BISMARCK, bu savaştan sağ salım kurtulmadı. Bîlâhare bu gemiden kurtulanların verdikleri raporlara göre üç isabet aldı. Bir mermi geminin baş kısmında iskele tarafından girerek sancak tarafında su kesiminin altında bir delik açtı ve üç kompartımanın su ile dolmasına sebep oldu. Diğer bir mermi daha kiç tarafa doğru su kesiminin altından isabet etti; bazı levhaları yerinden oynattı ve her kompartımanı su ile doldurdu.

Üçüncüâş patlamaksızın güverte üzerinden geçli ve sınıbotun baş tarafını uçurdu. Kurtulanlardan bazıları HOOD'un üçüncü salvosunun isabet ettiğini söylemekte bazıları ise ikinci isabetin PRINCE of WALES tarafından kaydedildiğini zannetmektedirler.

Mayısın 24 üncü günü sabahı kısa süren savaş işte böylece sona erdi. Akai bir isabetle cesur HOOD'un, Komamiral LANCELOT HOLLAND, Alb. RALPH KERR ve mükemmel mürettebatı ile kaybı ciddi bir darbe aldı fakat Başkomutanın arkasında büyük kuvvetler toplanmakta ve Amiral SOMMERVILLE de kible cihetinden vüratle ona yaklaşmakta idi.

10 — Takip, 24. Mayıs.

HOOD batığı zaman NORFOLK 15 mil yıldız cihetinde bulunuyor ve 28 mil süratle savay sahnesine yaklaşıyordu. Saat 06,30 da PRINCE of WALES'e sokulmakta idi. Tümamiral WAKE, WALKER, niyetinin düşmanla temas muhafaza etmek olduğuna ve en uygun süratle düşmanı takip etmesini işarette bildirdi. HOOD'un poyraz cihetinde uzaklaşmış bulunan muhiplerine de kurtulanları denizden toplamaları emredildi. Fakat bunlar ancak üç kişi buldular [1].

[1] PRINCE of WALES, ECHO, ICARUS, ACHATES, MALCOLM ve İZLANDA ne komutanlıklarından aldığı raporlar ile çıkartılmıştır.

ANGELOVE ve ANTHONY saat 14,00/23 te okaryetle çıkmalı yapmak üzere HOOD isaretinden İZLANDA'ya gönderilmişlerdi. 25. Mayısta döşünan keşif raporu alınca, İZLANDA da komutanı tarafından bunlara muharebe kınasıyla İlloman (Ulhal) emreleri emredildi. en saat 21,00/23 te hareket ettiler. Dört muhipli (ECHO, ELECTRİA, ICARUS ve ACHATES) HOOD ile muharebe kıldılar. Saat 21,54/24 te, HOOD emri 27 mihle çıkardığı zaman bunlar büyük dalgalara karşı inekli muhafazasında zorlukla kavgıştılar. Saat 21,30/23 ve 1. Muharebe kravaşı. İlloman K. muhipleri saat 23,00 te 70 derceye ve yediler mih aralıkla keşif yerlerine yaymak hususındaki alpettal işarette bildirdi. Saat 23,18/23 te muhiplere İlloman İletisinde keşif yerini yapmaları emredildi. Saat 23,59/23 te HOOD yıldıma döndü. Saat 01,47/24 te muhiplere muharebe kravaşı. İlloman 200 derceye dandığı takdirdi komdilerinin yıldı itikametinde seyre devam edebilecekleri bildirildi. Bualere yıldı itikametinde seyre devam ettikleri keyliyle ertittir. Çünkü; saat 05,55/24 te savaş başladığı zaman bunların hepâ 30 mil kadar yıldı veya poyraz cihetinde idiler. Saat 06,37/24 te 1.

PRINCE of WALES 27 mil seyredebileceğini rapor etti ve NORFOLK'un, taarruza uğradığı takdirde geriye sarkarak PRINCE of WALES'in üzerine çekilebilmesine imkân vermek üzere bu gemiye 110 derece kerteriz hattı üzerinde ve 10 mil mesafeye açılması emredildi. Takip kible istikatinde devam ederken uzakta PRINZ EUGEN düşman kruvazörünün BISMARCK'ın sancak tarafına geçmekte olduğu görülmüyordu.

Saat 05,57'de SUFFOLK, BISMARCK'ın surat kesmiş olduğunu ve hasara uğramışa benzediğini ve bir uz sonra da İZLANDA'dan kalkmış olup saat 08,10'da görülen bir Sunderland tayyaresi BISMARCK'ın, arkasında bir yağ izi bıraktığını rapor ettiler. KING GEORGE V de bulundugundan Tümamiral WAKE-WALKER önemli bir karar vermek zorunda bulunuyordu. Savaşı yenilemek için PRINCE of WALES'e yardım etmeli mi idi yoksa düşmanın Başkomutan tarafından yakalanmasını sağlamaya çalışmalı mı idi. Kararda hakim bir rol oynayan kayliyet PRINCE of WALES'in durumu idi. Bu geminin köprüüstü tahrip edilmeyi, kır kompartimanlarına 400 ton kadar su dolmuştu [1]. Toplarından ikisi gayri faal idi [2], ve 27 milden fazla süratle seyredermiyordu [3]. Ancak pek yakında hizmete girmişti ve Alb. LEACH'in geminin savaşa hazır olduğunu rapor etmesinden henüz bir hafta kadar geçmişti. Tarehleri yeni ve henüz tecrübe edilmemiş bir lütle ve dışı ârizasına müsaitti ve bu ârizadan müteessir oldukları da meydanda idi, çünkü cabahleyh ceteyan eden savayla mermiler kısa ve dagonuk olarak düşmüştü. O andeki durumu ile BISMARCK'a eşu olabileceği şüpheli idi. Tümamiral WAKE-WALKER bu sebeplere istinaden kendisini düşünmele temas muhafazasına hakretmeğe ve zorla bir savaş yapmağa teşebbüs etmeğe karar verdi. Öğleden evvel bu şükilde geçti. Saat 11,00'den hemen sonra rü'yet azalmaya başladı ve nihayet zevalde yağmur esnasında düşman kaybedildi. PRINCE of WALES sokulmuş ve buna popada bulunması emredilmişti. El'an köprü üstünün enkazını temizlemekle meşguldu.

Kruvazör Bloos K. tarafından bunlara kurtulanları denizden topkâmaları için emir verildi. Bunlar mülâkâtı vuku bulduğu kabaca tahriben saat 07,45/24'te vardılar. Bu noktaya geniş bir yağ tabakası ile enkaz, bombalar, saçlar ve ağır parçalar da bedli idi. Kurtulan yalvarı da kişi denizden alındı (ELECTRA tarafından). MALCOLM, İZLANDA'dan gelerek bu noktaya vardı ve bütün şük neticesi olarak aramaya devam etti. Bu genel felâketin vukubuhûğu yarı 63° 14' şimali arz ve 32° 22' garbi (ul olarak rapor etti. ECHO, kimbüde herşey ICARUS, ACNATES, ANTILOPE ve ANTHONY'nin saat 09,00/24'te akaryakıt ikmali yapmak üzere HVALFJORD'a harekât ettiklerini ve bunaya 20,00/24'te vardıklarını rapor ediydi.

[1] Bilâhare 600 ton oldu.

[2] Kır tarafında dört topu saat 06,13'ten 07,20'ye kadar ve ikisi 08,25'e kadar gayri faal idi.

[3] Bilâhare 26 mil.

11 — Alınan tedbirler, 24 - Mayıs.

HOOD'un kaybı durumun gerginliğini arttırdı. Düşmanın geriye dönmesi ihtimaline karşı bunu gözlemlemek üzere saat 01,20/24 te MAN-CHESTER, BIRMINGHAM ve ARETHUSA'ya LANGANAES'in (IZLANDA'nın poyraz burnu) yıldız tarafında bir karakol şeridi tesis etmeleri emredildi ve kabil olduğu kadar ivedilikle oraya gitmeleri bildirildi.

Dört muhriple birlikte batıya doğru seyretmekte olan BRITANNIC'e rahatlamakta bulunan RODNEY'e mütekarip bir rota ile batıya doğru seyretmesi ve BRITANNIC kendisiyle mevki muhafaza edemezse bunu bir muhriple terk etmesi saat 10,22/24 te emredildi. Bu sırada RODNEY, BISMARCK'ın keşifleme cihetinde ve 550 mil mesafede bulunuyordu. Saat 12,00/24 te RODNEY, ESKIMO ile BRITANNIC'i bırakarak SOMALI, TARTAR ve MASHONA ile umumî batı istikametinde ve mütekarip bir rotada seyre başladı. Diğer muharebe gemileri yine mütekarip bir rotada ve batı cihetinde bulunuyorlardı. Diğer iki muharebe gemisi RAMILLIES ve REVENGE Atlantik'te idiler. RAMILLIES, HALIFAX'dan gelmekte olan H X 127 konvoyuna rahat ediyor ve BISMARCK'ın 900 mil kadar kabile cihetinde bulunuyordu. Bu gemiye, düşmanın batı tarafında mevki alması saat 11,44/24 te emredildi ve gemi saat 12,12/24 te 46° 25' şimali arz ve 35° 21' garbi tulde konvoydan ayrılarak yıldıza doğru seyre başladı.

REVENGE'e de HALIFAX'dan gelmekte olan H X 128 konvoyunu terk ederek düşmana yaklaşması emredildi. Alınan üçer gemilerini yakalamak maksadile 44° şimali arz ile 46° şimali arz arasında karakol yapmakta olan 18. kruvazör filosundan EDINBURGH kruvazörüne temas muhafızı gemileri değiştirmek üzere yaklaşması saat 12,50/24 te emredildi. Saat 14,30/24 te bu gemi 44° 17' şimali arz ve 23° 56' garbi tulde bulunduğunu ve 25 mil süratle 320 dereceye seyretmekte olduğunu rapor etti.

1. Kruvazör filosu komutanı tümamirale de Başkomutanı düşmanla temasa getirmek üzere akaryakıtı azalsa dañ temas muhafazasına devam etmesi bildirildi.

24 - Mayıs günü öğleden evvel cereyan eden başlıca hareketler bunlardır.

12 — BISMARCK saat 13,20/24 te 180 dereceye dönüyor.

Fena rü'yet şartları içinde, NORFOLK ve SUFFOLK, düşmanın geriye sarkarak kendilerine laafruz etmesi ihtimalini devamlı olarak kollamak zorunda kaldılar. Takriben saat 13,20/24 te BISMARCK ve PRINZ EUGEN kibleye döndüler ve yol kestiler. NORFOLK, bunları

yağmur arasında ancak 8 mil mesafede ve 223 derecede gördü ve sis yaparak süratle açığa doğru dönmeğe mecbur kaldı.

NORFOLK, Başkomutanın saat 08,00 de verdiği ve saat 08,00/24 deki mevkiini bildiren telsizi aldığı zaman saat 15,30 idi. Bu telsizden, Başkomutanın takriben saat 01,00/25 te düşmanın menzili içinde bulunacağı tahmin edildi. Bununla beraber bu tahmin, hakikatte Başkomutanın fiilen yaptığı hareketlere nazaran saat bakımından çok ileride bir tahmin idi. NORFOLK, Başkomutanın 21,56/24 saat gruplu ve düşmanla 09,00/25 te temasa geçeceğini ümit ettiğini bildiren işaretli saat 01,00/25 te almaya kadar durum bu şekilde kaldı.

Geniş bir bölge üzerinde yayılmış olan bu hareketlerin ahenkleştirilmesinde tayyareler devamlı bir rol oynadılar. Saat 15,35/24 de NORFOLK'ın rü'yet sahası içinde bulunan bir Catalina [1] tayyaresi durum hakkında değerli rapor vermeğe muvafak oldu. Bu rapora göre SUFFOLK 26 mil uzakta ve BISMARCK ta ilerisinde PRINZ EUGEN bulunmak üzere 15 mil ileride bulunuyordu.

Bahriye nezaretinde durum büyük bir ilgi ve intizarla yakından takip edilmekte idi ve saat 15,45 te Tümamiral WAKE-WALKER'den'a) BISMARCK'ın savaş kabiliyetinden ne kadarının kaldığını, b) sarfettiği cepane miktarını, c) sık sık rota değiştirmesinin sebeplerini bildirmesi istendi. Aynı zamanda PRINCE of WALES'in tekrar savaşı kabıl edip etmemesi hakkındaki düşüncelerini de bildirmesi istendi ve Alman denizaltılarının sıkı bir şekilde gözlemlenmesi bildirildi.

Amiral bu suallere aşağıdaki cevapları verdi : a) Meşhuk fakat yüksek, b) Takriben 100 tane, c) kruvazörlerin temasından kurtulmağa çalışmak müstesna başka bir sebebe atfedilemez. Son suale cevap olarak ta: Düşmanın önlenmesi imkânsız bu hale gelmedikçe diğer muharebe gemileri düşmanla temasa geçinceye kadar PRINCE of WALES'in tekrar muharebeye girmemesi gerektiği düşüncesinde olduğunu ve bu geminin düşmanı savaşa lâhar ederek süratli olup olmadığını da şüpheli bulduğunu bildirdi. [2]

Bu cevap BISMARCK'ın savaş kabiliyetinin maddeten azalmadığını açıkça belirtti. Öğleden sonraki müddet böylece geçerek akşam yaklaştı. NORFOLK, SUFFOLK ve PRINCE of WALES, BISMARCK'ı elan rü'yet mesafesi içinde bulundurulurken bu gemi ile PRINZ EUGEN yine kable rotasında seyir devam ediyorlardı.

Saat 17,11,24 te düşmana pupadan tasarruz etmek suretile mümkün olursa onu geyiktirmek maksadile PRINCE of WALES, NORFOLK'un pruvastında mevki alınırdı. O sırada düşman NORFOLK'un rü'yeti

[1] BISMARCK tarafından her halde görülmemiştir.

[2] Kruvazör filosu K, dan bahriye nezaretine 1629-24 saat gruplu telgraf.

içinde değildi. Fakat gözü açık olan SUFFLOK onun kerterizini 152 derece ve mesafesini de 16 mil olarak bildirdi. Bu sırada kendisinin NORFOLK'ın kerterizi 256 derece ve mesafesi de 12 mildi. Saat 18.09/24 te SUFFOLK'un kendisi NORFOLK'un rü'yeti içinde bulunuyordu ve 5 mile sokulması emredildi. BISMARCK daha yaklaşıyordu; görüldüğüne nazaran bulanlık havada SUFFOLK'un önünü kesmek istiyordu ve SUFFOLK gündoğuşuna dönerken saat 18.41 de BISMARCK ateş açtı, salvosu kısa düdü İskat bir iki mermi kruvazörün kış tarafındaki levhaların perçinlerini nınatarak kadar yakına geldi. SUFFOLK sis yaparak açığa dönmekden evvel önkur topla borda ateşi açarak buna cevap verdi. SUFFOLK'un taarruzu uğrattığını gören NORFOLK düşmana doğru döndü ve PRINCE of WALES de birlikte ona ateş açtı. [1] Bu müsademede PRINCE of WALES 12 salvo attı. Savaş kısa sürmüştü ve 18.56/24 te sona ermiş bulunuyordu. Geçici gemilerden hiçbiri hasar almamış fakat bu savaş PRINCE of WALES'in toptan olarak ıktarını mükemmel İtira ile gayri faal durumu girmesine kâfi geldi. Düşman ateşe devam tegebhüsünde bulunmadı ve Amiral WAKE-WALKER'de başkomutan geleneğe kadar düşmana yakından savaşa girmek niyetinde olmadığını PRINCE of WALES'e bildirdi. Bu kısa İhtilaldan sonra tekrar takip başladı ve bu anda kruvazörler Alman denizaltılarının faaliyette bulundukları bildirilmiş bulunan sahaya girmiş olduklarından çıkarak yapmağa başladılar.

13 — 18.00.24 teki durum :

Saat 18.25/24 te İngiltere bahriye nezaretinden, saat 18.00/24 teki durumu bulıssa eden bir işaret yayınladı. Bu işarette, NORFOLK SUFFOLK ve PRINCE of WALES'in ef'ası BISMARCK ile (enye muhafaza ettikleri; düşmanın mevki, rota ve silâtlarının mükemmelen 59° 10' şimali arz ve 36° garbi tal, 160 derece ve 24 mil olduğu bildirildi. KING GEORGE V. REPULSE, VICTORIOUS ve 2 kruvazör filisle birlikte bulunan Başkomutanın saat 18.00.24 teki mevki 58° şimali arz ve 30° garbi tal idi. [2] 42° 50' şimali arz ve 37° 15' garbi talde bulunan LONDON'a beraberinde bulundığı konvoyu terk ederek düşmana yaklaşması emredildi. [3] 45° 45' şimali arz ve 33° 40' garbi talde bulundığı tahmin edilen RAMBLES de düşmanın batı tarafında mevki alması emredilmişti. MANCHESTER, BIRMINGHAM ve ARETHUSA, akaryakıt İktali için İZLANDA'nın poyraz cihetindeki karakol mevkilerinden dönmekte

[1] PRINCE of WALES 18.50/24 te NORFOLK 18.50/24 te

[2] VICTORIOUS ile 2 kruvazör filisle saat 13.00/24 te Başkomutanın ayrışmışlığı.

[3] LONDON evvelce CIBRALTA'ya gelmekte olan ARUNDEL CASTLE gemisine nakat almıştı.

idiler REVENGE [1] HALIFAX'tan ayrılmış ve H X 128 konvoyu ile birleşmek üzere bulunuyordu. Takribi olarak 45° 15' gımalı arz ve 25° 10' garbi tulde bulunan EDINBURGH'a [2] yedek temas muhazıf-bı görevini deruhde etmesi emredilmişti.

Topyekûn muhripler hariç olmak üzere 19 gemi (3 muharebe gemisi, 2 muharebe kruvazörü, 12 kruvazör ve 2 tayyare gemisi) hareket halinde bulunuyordu.

14 — 24 Mayıs - akşamı :

Saat 20,31/24 te NORFOLK Başkomutan tarafından gönderilmiş olan bir işaret aldı. Bu işaretle VICTORIOUS'un takriben saat 22,00/24 te bir taarruz yapması muhtemel olduğu bildirilmekte idi. Bu sebeple lüamamiral takriben saat 23,00 da vukubulacağını umduğu hava taarruzunu ümitle beklemekte idi. O zamana kadar düşman rü'yetten çıkmış fakat bir hüsnü tesadül olarak saat 23,30/24 te NORFOLK tarafından 13 mil mesafede bir lâhza görülmüştü. On dakika sonra saat 23,43/24 te tayyarelerin yaklaşmakta oldukları görüldü. Bunlar PRINCE of WALES ve NORFOLK'un etrafında devir yaptılar ve NORFOLK bunları düşmana yöneltmeğe muvaffak oldu. Bir saat sonra 00,09/25 te şiddetli uçaksavar ateşi görüldü. Tayyareler taarruz ettikleri sırada BISMARCK ancak görülebiliyordu.

15 — 2. kruvazör filosu ve VICTORIOUS refakatten ayrıldılar 15.09/24.

23 - Mayısta Başkomutan BISMARCK'ın NORVEÇ'e dönmesi ihtimalini düşömek lüzumunu hissetti, fakat HOOD'un kaybindan sonra bu ihtimal daha azalmış olduğundan Başkomutan dahi kibleye doğru seyre (saat 08,00 da 260 dereceye, saat 10,50/24 te 240 dereceye) devam etti. Bununla beraber düşmanın süratı bir torpido taarruzu ile azaltılmadıkça üstün sârahmden faydalanarak kurtulması ihtimali yine mevcut idi. Bu maksat için faydalanılacak yegâne gemi VICTORIOUS idi. Bu gemi hizmete henüz girmiş bulunmıgundan mürettebat tecrübesiz idi ve Mal-taya uçurulmak üzere sandıklanmış vaziyette HURRICAN tayyareleriyle CIBRALTA'ya hemen hareket etmek üzere bulundugundan gemide bir taarruz kuvveti olarak faydalanabilecek ancak dokuz SWORDFISH tayyaresi (825. Bl) ve altı FULMAR tayyaresi (802. Bl) bulunuyordu. Böyle olmağla beraber durumun müstaceliyeti dolayısıyla Başkomutan bir

[1] HALIFAX'ı saat 15,05/24 te terketti. H X 128 konvoyu (44 gemi saat 08,00/24 te 42° 54' gımalı arz ve 30° 8' garbi tulde bulunuyor ve 6,5 mil süratle 95 dereceye seyrediliyordu.

[2] EDINBURGH (18 kruvazör filosu) düşman zincir gemilerini yakalamak maksadıyla 44° gımalı arz ile 46° gımalı arz arasında korakol yapmak üzere 18 - mayısta SCAPA'dan hareket etmiş ve 22 - mayısta Alman ticaret gemisi LECHS'ı yakalamıştı.

taarruz için bu gemiye başvurmak kararını verdi ve bu gemi de zor şartlar içinde Başkomutanın bu isteğini (muhtesem bir cesaret ve başarı) ile cevaplandırdı. Başkomutan GALATEA'da bulunan 2 kruvazör filosu komutanı tümamirale, VICTORIOUS ile kruvazörleri olan AURORA, KENYA, HERMIONE'la BISMARCK'ın 100 mil yakınındaki bir mevkiye gitmesini ve buradan tayyarelerle bir torpido taarruzu yapmasını ve mümkün olduğu kadar uzun müddetle düşmanla temas muhafaza edilmesini emrettiği zaman saat 14,40/24 idi.

Bunlar saat 15,09/24 te BISMARCK'ı bulmak üzere 28 mil [1] süratle uzaklaştılar. BISMARCK'ın mevki NORFOLK ve SUFFOLK'tan gelen mükemmel raporlarla bilinmekte idi ve güneşten yapılan bir rasatta GALATEA'ya 20,00/24 de iyi bir mevki (58°53' şimali arz, 31°44' garbi tül) tayin etmek imkânı vardı. BISMARCK'ın saat 18,59/24 teki ateş tealisi (11. maddeye bakınız) esnasında batırı doğru dönmesi yüzünden saat 23,00/24 ten evvel bu geminin 100 mil mesafesi içine girilemeyeceği sarahaten anlaşıldığından tümamiral tayyareleri saat 22,00/24 te ve hedeften 120 mil uzakta iken uçurmağa karar verdi. Saat 22,08/24 te VICTORIOUS, 825 Bl. ün dokuz SWORDFISH tayyaresini uçurmak üzere 330 dereceye dönerek süratı 15 mile indirdiği zaman sert bir karayel rüzgârı esmekte idi. Hava olabileceği kadar ıslak idi. Koyu köpüklü denizlerle yağmur ve siyah bir semada sürüklenen bulutlarla uçuş güvertesi soğuk bir manzara arz ediyordu. Ağır hamule ile yükü olan tayyareler yavaş yavaş harekete geçtiler, saat 22,10/24 te havalandılar ve bulutlar ve yağmur sağnakları arasına gözden kayboldular.

16 — Victorious'un tayyareleri taarruz ediyorlar. 24, 00/24: (3 sayılı kromiyе baskınız).

Dz. Tayyare Kd. Yzb. EUGENE ESMONEDÉ tarafından sevkedilen bölük, 58° 58' şimali arz ve 33° 17' garbi buideki bir mevkiiden harekete geçti. BISMARCK'ın 57° 9' şimali arz ve 36° 44' garbi buide bulunduğunu ve 180 derceye 24 mil süratle seyrettiği tahmin ediliyordu. Rüzgâr 350 derceden 25 mil süratle esiyordu. Bölük, 225 derceye 55 mil süratle ve fışılalı Steratus bulutları arasında 15,00 kadem yükseklikte uçararak uzaklaştı. Bu saat gemileri keşif aleti likete başkomutanlığında ve 16 mil mesafede bir geminin bulunduğuna gösterdiği zaman saat takriben 23,27/24 idi. Üç dakika sonra bulutların arasından 160 derceye seyrilmekte olan BISMARCK bir lüma için görüldü. Randaı sonra bulutlar kesâfet peyda etmişden kayboldu. Varucu kuvvetin düşmanla baki taramada bulunduğu tahmin edildiğinden poyraz rotasına geçildi ve bundan sonra sola doğru döndü. Aletler biri sağda diğeri solda iki gemi

[1] Rce 24, VICTORIOUS'un saat 26,30 teki mevki 59 47 şimali arz ve 28 42 garbi tül.

yakalandılar. Binnétice bunların PRINCE of WALES ile SUFFOLK ve NORFOLK oldukları anlaşıldı ve NORFOLK kendisinin sancak baş omuzluğunda ve 14 mil mesafede bulunan düşman gemisine tayyareleri isal etmeye muvaffak oldu. Saat 23,50/24 te ileride bir gemiyi andıran belirtiler görüldü ve büyük taarruz maksadile bulutlardan sıyrıldı. Tayyareler kendilerini Atlantik dalgaları üzerinde hareketsiz duran bir Amerikan kıyı mütafaza gemisinin üzerinde buldular. BISMARCK kible istikâmetinde ve 6 mil mesafede 12 ve tayyareleri görünce kesif bir uçakvarsa baraj alep ağı. Kıd Yabı ESMONDE taarruzu düşmanın kalbine yöneltti. Zaman göre yavaş idi. Taarruz eden sekiz tayyare [1] çift maksatlı topolarla (müsademe ve mîknazı²). Mütercim-) mücehhez ve 31 kademe lauzim edanmış 26 psaklı torpitolar taşımakta idiler. 24-nuys tam gece yarısında üç tayyare bir anda tam iskele bordadan, diğer üç tayyare azaltan daha alçak irâdada yaklaşarak bir dakika sonra iskele başomuzluğundan taarruz etti. Diğer be tayyare düşmanın öbür taraflına doluşarak gece yarısından bir dakika sonra sancak başomuzluğundan taarruz etti. En az sanarak bordada köprü üstünün kızasında bir isabet [2] temin edildi. Düşmanla temas bululmaya etmek üzere saat 23,00/24 te uçurulan bir FULMAR tayyaresi BISMARCK'la aynı renkle koyu lacivert biran yükselmekte olduğunu gördüğünü ve süratına de azaltmış bulunduğunu rapor etti. Saat 01,05 te temas muhalezesi için iki FULMAR tayyaresi daha uçuruldu fakat alımlı cesarete rağmen düşmanla temas idamesine muvaffak olamadılar. Vurucu kuvvet önerken gece olmakta idi (gürip. 00,53:25), aksi bir işadöl olarak VICTORIOUS'ta tayyaresi zemine isal etmek için kullanılan telsiz istikâmet yeterli alet hornıda, Yağmur seyanakları gemiyi grilediğinden vurucu kuvvet gemiyi karanlıkta kaybettü. Bunun üzerine vurucu kuvveti teşkil eden tayyareleri rırlar ve üç muhaleze üsladığı yardımıle gemiye isal etmek zorunda kaldı. Bütün tayyareler saat 02,01/25 te gemiye indirilmiş bulunuyordu. 23,00/24 te uçurulmuş olan iki FULMAR tayyaresi elan gelmemiş olduğundan buluları gemiye isal etmek maksadile telsiz istikâmet verici aletin hizmetisi saat 02,50/24 e kadar mütemadiyen devrettirildi ve o zamana kadar karanlık başlamış bulunduğundan düşman civarında telsiz hizmetlerinin çalıştırılması çok muhaleze olduğundan 2. kruvazör Ilmoru komutanı tümamiral bunlara dırdurulmasını emretti. Tayyarelerin her ikisi de kaybedildi fakat müettehazı Atlantikle soğuk sızlet geçiriliktan sızra kurtarıldılar. Saat 02,58/25 e kadar BISMARCK'la muhtemelen hava taarruzunu rapor eden ve Amiral LÜTJEN'in plânlarını bildiren uzun telsiz işaretleri alınmakta idi. Bu anda PRINZ

[1] Bir tayyare bulutlar arasında temas kaybetmişti.

[2] Başkomutanın raporına 37. paragrafından alınmıştır.

doğru döndüğünü ve kendisinin düşmanın batıya doğru döndüğü laraziyesine göre hareket etmekte olduğunu bildiren bir işaret verdi. Saat 04,11/25 te SUFFOLK diğer bir işaret vererek temas kaybedildiğini rapor etti. Bu işaret NORFOLK'a saat 03,04,25 te vardı ve bunu 03,05,25 te verilen ve 03,15/25 te alınan (saat 03,06 da düşmanla temas kaybedtim), işareti takip etti. Bu işaret BISMARCK ile temasın iki saatten fazla bir muddetlerini kaybedilmiş olduğunu açıkça gösterdi. Saat 05,52/25 te tümamiral, tulûda bir hava keşfi yapılmasını BAŞKOMUTAN ve VICTORIOUS'tan rica etti. Düşmanla temas kaybedilmişti. Durum hartasının tetkikinden 1. Kruvazör filosu komutanına şöyle geliyordu ki; düşman saat 03,10 da sanıldığı türük bir rota değiştirmişti. Buna göre, saat 06,05/25 te ortaklık aydınlanırken tümamiral SUFFOLK'a hatırlatılmasını emretti ve Başkomutana da şu işaret verdi (Saat 03,06 da düşmanla temas kaybedildi. SUFFOLK hatırlatılmasını aramak üzere gönderilmektedir. NORFOLK tulûda SUFFOLK'u takip edecek ve PRINCE of WALES de size ilihak etmek üzere gönderilecektir). Bu işaret KING GEORGE V de saat 06,07/25 te alındı ve 09,00/25 te düşmanla buluşmak ümidi aklımdan geçti. Düşman gövvel arzlarındaki hilekâr alacakaranlık ve 12-4 nöbeti esnasında kaybolup gitmişti.

18 — Arama ve keşif tedbirleri, 25 - Mayıs.

BISMARCK'ın saat 03, 06/25 te ortadan kaybolması ile takabin birinci safhası sona erdi. O zaman, KING GEORGE V de bulunan Başkomutan REPULSE ile buluşma keşiflerine emrinde 115 mil mesafede, takriben 125 derece kuzeyinde tahminen ve 210 dereceye ayrılmıştı. Saat 06,15/25 te Tümamiral WAKE - WALKER, BISMARCK ve PRINZ EUGEN'in batıya doğru 90 derece ile bir devir yaptıklarını veya güneydoğuya dönerek kruvazörlerin güneyine düşmüş olmaları ihtimalini işaretli bildirdi. SUFFOLK saaten 25 mil süratle 230 derece cihetini aramakta idi. NORFOLK gün doğmasını bekliyordu. Saat 06,30/25 te rüyet ayı olduğunda on yedi, 54 şimali derece ve 34 55 garbi bulde [1] bulunduğu tahmin edilen Başkomutanın ilihak etmek üzere PRINCE of WALES'i göndererek bodos latikameliinde SUFFOLK'u takip etmek üzere seyre başlandı. Batıya nezareti tarafından (H) kuvvetine BISMARCK'ı önlemek üzere 24 mil seyratması hakkında talimat vermişti. Bu talimat saat 03,30/25 te alındı. Bu sırada GALATEA'da bulunan 2. kruvazör filosu komutanı tümamiral, düşmanın en son görüldüğü mevkie gününk üzere saat 03,38/25 te 180 dereceye dönmüşü ve VICTORIOUS'ta güneydoğuya istikametinde bir hava keşfi yapmak üzere saat 07,30/25 te sekiz tayyaresi uçuşa nazırlanmakta mevgüldü. Bununla be-

[1] Bu mevkî başkomutanın ilihak ettiği buluşmaya mevdide oldukça fazla emrinde idi.

haber, kruvazörlerle ve VICTORIOUS'ta düşmanın en son rapor edildiği mevkiin karayel cihetinde bir keşif yapılmıştı hakkında Başkomutanın emrinin (Başkomutanın 06,00/25 saat gruplu telsizi) alınması üzerine bu hareket tarzı değiştirildi. Beş FULMAR tayyaresi esasen gereği uçuşmuş bulunuyordu fakat düşmanla temas muhafaza edilememişlerdi bunlardan üçü de geri dönmemişti. Sonuçta tayyare saat 04,00/25 te uçurulmuştu. VICTORIOUS, 2 kruvazör filosu tümamiralden Başkomutanın emrini aldığı zaman saat 07,18/25 idi. Gemide faydalanabilecek uçakları tayyareler olan SWORDFISH tayyareleri uçtu güvertesinin önüne ve uçuşa hazır bir durumda bulunuyorlardı. Saat 08,00 de VICTORIOUS 56° 18' şimali arz ve 18° 25' garbi buide bulunuyordu ve SWORDFISH tayyarelerinden yolsu 200 derinlikte 200 derinlikte arastırarak 100 mil derinliğine kadar aramak üzere saat 08,10/25 de uçuruldu. (4 ve 5 sayılı krokiye bakınız.) Hattanın yapıları keşif birkaç mil uzaklıkta karayele seyreden (5 sayılı krokiye bakınız.) VICTORIOUS'un kendisi ve ikinci kruvazör filosunu teşkil eden dört kruvazör (GALATEA, AURORA, HERMIONE ve KENYA) tarafından önlenildi. Saat 09,15/25 te bahriye nezareti, o anda faaliyet kuvvetlerinin tahmin edilen mevkiilerini göstermek üzere 06,00/25 teki durumu bildirdi.

(H) kuvvetinin 39 şimali arz ve 18 30' garbi buide bulunduğu ve düşmanı önlemek üzere seyratmekte olduğu tahmin edilmekte idi [1].

19 — Telsiz karterizi ile saat 08,52/25 te elde edilen meski.

Saat 10,30/25 te Bahriye Nezaretinden, düşmanın Atlanlık'ten geri döndüğü hissini veren bir seri telsiz karterizleri alındığı zaman KING GEORGE V el'an lodosu seyratmekte idi. Telsiz karterizleri alınan telsiz işaretlerinin, bir gece evvel torpido taarruzundan sonra müteaddit telsizler vermiş olan aynı gemiden varıldığı anlaşılmıştı. Bu telsiz karterizleri KING GEORGE V de hattaya konan yıldıız tarafında çok uzakta bir mevki çıktı. Bu da düşmanın Şimali denizine müteveccihen hareket etmekte olduğu hakkında geniş bir hissin doğmasının sebep oldu [2]. Hattaya konan bu karterizler saat 08,52/25 te (5 sayılı krokiye bakınız.) Düşmanın 50° şimali arz ve 35° garbi buide [3] bulunduğu.

[1] (H) kuvveti karterizi saat 10,30/25 te yaklaşık 39 35 şimali arz ve 14 10 garbi buide olduğunu ve 319 derinliğe 74 mil mesafesinde bulunuyor.

[2] Başkomutanın raporunu 52 numaralı bu mektuba temasa edilmektedir. Saat 06,54/25 te düşman tarafından verilen telsiz kuvvetlerinin karterizleri saat 07,08/25 te bahriye nezaretinden teletile bildirildi ve KING GEORGE V de saat 10,10/25 te alarak, ikinci seri işaret bahriye nezaretinden saat 10,30/25 te gönderildi ve saat 11,06/25 te alarak, KING GEORGE V te işaret alınarak.

[3] BISMARCK'ın hakikatte bu mevkiin 40 mil kadar kuzeyde bulunduğu olduğu anlaşıyor.

ni gösterdi. Bu mevkiin müteakip hareketlerde önemli tesiri olmuştur. Çünkü bu mevki (düşmanın Şimaldenizine dönmekte olduğunu imale eden bir kussin doğmasına sebep oldu. Başkomutanın raporunun 52. paragrafından alınmıştır.) Düşmanın bu hareketini karşılamak maksadile Başkomutan saat 10,47/25 te IZLANDA - FAROES boğazına mütevac-ciban 27 mil süratle 55 dereceye döndü. Durum hartasına konan düş-man mevkiî umumî tahakküdü ve buna göre arama yapılmaları emredildi. (Başkomutanın 10,47/25 saat gruplu telsiz işaret). REPULSE akaryakıt ikmali için NEWFOUNDLAND'e gitmek üzere saat 09,06/25 te refa-kaften ayrılmış olduğundan arbu kendisi ile beraber değildi. Bu arada batıya doğru uçmuş olan SUFFOLK, düşmanın lodusa doğru seyret-mesi muhtemel olan bütün refaları kavramakta idi ve Başkomutanın 10,47/25 saat gruplu telsizini alınca güneydoğu tarafına doğru arama yapmak maksadile döndü. Lodov istikametinde yapmış olduğu keşif bir sonucu vermemişti. VICTORIOUS ile GALATEA'nın kruvazörleri tara-fından yapılan keşif te aynı şekilde boşa çıkmış ve hiçbir şey görülmü-müşti. VICTORIOUS, altı SWORDFISH tayyaresini saat 11,07/25 te in-dirdi. Bir tayyare geri döndü [1] ve VICTORIOUS bir müddet için tuana çağırarak mecburiyetinde kaldı. GALATEA, AURORA ve KENYA telsiz karterizi ile bulunan düşman mevkiî istikametinde arama yapı-lmasını hakkındaki Başkomutanın 10,47/25 saat gruplu telsizini alınca 85 dereceye döndüler. Akaryakıt durumu gemilere tesir etmişe başlıyordu. HERMIONE'deki akaryakıt miktarı 40 a inmiş ve bu gemi akaryakıt ikmali yapmak üzere mecburen HVALFJORD'a (İZLANDA) gönderil-mişti. Diğer kruvazörler de tesarruf maksadile sürat 20 nite indirmek zorunda kalmışlardı. KING GEORGE V de el'an 6, 60,6 miktarda akaryakıt kalmış bulunuyordu.

20 - 25 - Mayıs.

Saat 11,00/25 te KING GEORGE V, SUFFOLK ve PRINCE of WALES, saat 08,52/25 te telsiz karterizi ile bulunan düşman mevkiî istikametinde poytaza doğru seyretdiyönlardı. RODNEY, BISCAYA kör-fesi yolu üzerinde ve düşmanın 280 mil kadar keşifleme cihetinde ve takriben 52° 34' şimali arz ve 29° 23' garbi bulde idi ve saat 08,00/25 te bu mevkiide kalmaya karar vermiş bulunuyordu, fakat Başkomutanın 10,47/25 saat gruplu işaretini (yukarıya bakınız.) Alınca o da 55 dere-ceye dönerek güneydoğu tarafına doğru seyre başladı. Düşmana dair

[1] VICTORIOUS, 20/25 - mayıs'taki 14. FULMAR ve 25/26 - mayıs'taki beş keşif-leri arasında da iki SWORDFISH tayyaresi kaçırmış. Bunlardan biri gemilerden biri-nin içinde eriyik bulunan raketlerle birlikte yandı. İkinci bir keşifte, mürettebat bu flika içinde 9 gün kaldıktan sonra bir karşı gemi tarafından kurtarıldılar. (Başkomutanın raporunun 56. paragrafından alınmıştır.)

hiçbir şey görülmemiş ve hareket tarzı müphemiyet içinde örtülü kalmıştı. Bununla beraber tahriye nezareti Amiral LÖTJENS'in BREST'e müteveccihen seyretmekte olduğu sonucuna varmış bulunduğundan saat 10,23/25 te Başkomutan'a, (H) karvati komutanına ve 3. kruvazör filosu komutanına bu faraziyyeye göre hareket etmeleri hususunda talimat verildi [1]. NORFOLK'ta bulunan Tümamiral WAKE - WALKER esasen bu karara varmış olduğundan keşfiye istikametinde ve kruvazörlerin azlığından dolayı 100 derece rotasında güneydoğu genel istikametinde seyretmekteydi. Bu sıralarda BISMARCK'ın [2] tarafından 125 rotası Qazide bulunduğuna anlaşıyor ki bu da onun saat 11,00/25 de KING GEORGE V'ın 165 mil güneydoğusundaki bir mevkiide bulunduğunu gösteriyor ve BISMARCK, KING GEORGE V'ın 30 asını 300 mil geriden kısılmış gibi görünüyor. Denizinin çok büyük oluğu KING GEORGE'ün VALRUS tayyaresini kullanmasına mâni oldu. Çünkü bu hareket tayyare mürettebatının denizden toplanması esnasında sancak gemisini denizaltı taşıyıcılarına morat bu vaziyette bırakacaklı. (Harekâta bu sâhisi müddetince bahriye nezareti tarafından gönderilen bilgilerin doğruluğu ve faaliyetin gönderilmesindeki sürat her türü şüphesiz fevkinde idi.) [3] Bütün ilgili kuvvetlere durumu açık bir şekilde bildirilmiş ve bu suretle Başkomutanın telisik şifâkânetini muvafakaya muktedir olmuştu.

Bununla beraber kesin raporlar olmayıp dolayısıyla düşmanın mevkinden emin olmak güçtü. Sabahki faaliyetin kurtuluşları pek kesin olmamıştı. Saat 11,00/25 te, o zaman 41°30' şimali arz ve 17°10' garbi tulde bulunan RENOWN (H karvati) a, düşmanın BREST'e gittiğini kabul ederek buna göre hareket etmesi emredildi. RENOWN rotasını buna göre fazlîm etti ve ayrıca bir hava keşfi planı hazırladı. Saat 11,08 de RODNEY'e düşmanın Biscaya'ya gittiği faraziyyesine göre hareket etmesi bildirildi. Birkaç saat sonra da iyi bir telisik kartelini düşmanın 55°15' şimali arz ve 32 garbi tul merkez olmak üzere 50 mil mavi kutrendeki bir daire içinde bulunduğuna gönderdi. Bu bilgi saat 11,19/25 te bahriye nezareti tarafından Başkomutan'a gönderildi (Saat 15,30/25 te alındı). Düşmanın rotası el'an güneydi idi ve saat 11,19/25 te bahriye nezareti tarafından 11,08/25 saat gruplu hareket (Düşmanın Biscaya kıyısına gittiğini bildiren işaret) istat edildiği ve Başkomutanın düşmanın IZLANDA İSKOÇYA bogazı üzerinden NORVEÇ'e dönmekte

[1] Düşmanın BREST'e doğru bulunduğu tahminine göre hareket edildi. Bu telisik NORFOLK tarafından saat 11,45/25 te alındı.

[2] Başkomutanın aynı kartelinden bahsiyle muvafaki telisik kartelini de saat 10,45/25 teki BISMARCK'a mevkii 55°20' şimali arz ve 31°10' garbi tul arasında olarak gönderdi. (Başkomutanın 12,20/25 saat gruplu işaret. Bu işlem KING GEORGE V'de saat 11,01/25 te alındı.) (6 sayılı broşya bakınız.)

[3] Başkomutanın raporunu 53. paragrafından almıştık.

olduğu faraziyesine göre evvelce vermiş olduğu talimata uyması RODNEY'e bildirildi [1]. Birkaç saat sonra, saat 16,21/25 te eñan 25 mil süratle 80 dereceye seyretmekte bulunan Oramiral TOVEY'den bir şüphe sorusu geldi: - (Düşmanın FARÖES'e müteveccihen seyretmekte olduğunu kabul ediyor musunuz ?) Akşam yaklaşık düşmanın BISCAY'a gitmekte olduğu düşüncesi kuvvetlenmiş olacak ki saat 18,05/25 te bahriye nezaretinden RODNEY'e gönderilmiş talimat 14,28/25 saat grupla işaret iptal edilerek bu gemiye düşmanın gittiği yerin bir Fransız limanı olduğu faraziyesine göre hareket emri verildi. Nihayet saat 19,24/25 te Başkomutan, diğer bütün kuvvetler ve gemiler bahriye nezaretine, BISMARCK'ın Fransa batı kıyısına gitmekte olduğunu kabul etmekte olduğundan haberdar edildi. Buna göre Başkomutan keşifleme rotasının dümdüğü zaman saat 16,10/25 idi. Kesin hiçbir bilgi yoktu. Targaretler başarı görmemişlerdi 57°59' güney enz ve 32°40' garbi tulu ve yıldız üstünde olduğu mesafede bulunan VICTORIOUS, 80 derece ile 110 derece arasında ve 100 mil derinliğinde bir keşif için saat 21,10'da oldu SWORDFISH targaresi uçtu [2]. Bunlar SUFFOLK'tan 56°55' güney enz ve 31°17' garbi tulu (başka başarı görmemişler. Akşam üzeri BISCAY yolu üzerinde 80 derece garbi tulu kadar sandı komutanlığı deniz taşımacıları tarafından bir keşif yapıldı. fakat mahiyetinde 30 derece garbi tulu düşüldü saat 16,00/25 te geçmiş bulunan düşmana bu başarı görülmüştü. Anlatmış bir emir ve denek bir ıncızar havaı içinde bir göndük arama ve hayal inkisarı böylece sona erdi. BISMARCK kaybolmuştu. Onun arkasında cesur HODU yatmakta idi. Kıble tarafında RENCOWN ve ARK ROYAL, kalın Atlantik denizlerle bağışarak ağır ağır Yıldız istikametindeki yollarına devam ediyorlardı.

21 - 26 - Mayıs

26 - Mayıs'ta akaryakıt meselesi hâlî bir şekli alana başladı. Dört gündür gemiler rüddi aramalarında yüksek süratle seyretmişlerdi ve Başkomutan, akaryakıtın tahdit edilmesi vesilesiyle karpı kargıya idi. REPULSE esasen bu maksatla NEWFOUNDLAND'a gitmek üzere ayrılmıştı. PRINCE of WALES, İZLANDA yolunda idi, VICTORIOUS ile SUFFOLK sınırlarını kesmek yanında kalmışlardı. Nihayet, akaryakıt tasarrufu için fakirce grice yasal süratını azaltmak zımamı olduğunu bildiren Başkomutanın meçhul telizi gönderildi [3]. Bahriye nezaretinde etkili bir hava keşfi ve bilissaz uzak mesafe uçuşu için beşin depo-

[1] Saat 18,47/25 saat grupla işaret (20 mildeye kadar) göre ve düşmanın 08,25/25 te teliz keşifinde çağır edilen maksatları 57° güney enz ve 32° garbi tulu (başka başarı görmemişler).

[2] Saat 21,10/25 te uçuruldu ve saat 00,05/25 te indirdi.

[3] Başkomutanın bahriye nezaretine, 22,38/25 saat grupla işaret.

larile mücehhez büyük CATALINA tayyareleriyle BREST' yolu üzerinde iki çapraz karakol (8 yekinde karakol) (1) için tertibat alınmıştı.

Bu keşifley saat 10,00/26 da LOCH ERENE'den başlayarak ve çabuk ve önemli sonuçlar verecekti Akaryalar sınıfına emniyet perdesindeki muhriplere de tehir etmekten hâlî kalmıyordu. VICTORIOUS'un denizaltı emniyetli işi elde muhrip kalmamış, fakat baki istikametinde seyreden asker yüklü bir konvoyu (W 5 8 H konvoyu) refakat etmekle olan 4. İstihlâkın [2] beş muhribi vardı. Bunlara Beşmütana ve RODNEY'nin ünlük emelleri saat 07,58/26 da emsedildi. İhtiyar bu emir üzerine konvoyu bırakarak poynaz doğru aynıy başladılar ve takibin son safhasında önemli bir rol oynıyarlardı. Hareketin cereyan ettiği bölgenin berrak zıvazına yaklaşırlar olan (H) kuvveti de aynı role oynıyordu.

22 — 26 - Mayısta (H) kuvveti.

RENOWN, ARK ROYAL ve SHEFIELD'den müteakikull. Bu gemiler büyük dalgalar ve şiddetli bir rüzgâra karşı sis ve yağmur içinde gelin bir seyir yapmaı bulunuyorlardı. Saat 02,00/23 te bu gemilerin denizaltı emniyetini yapan üç muhrip CIBKALTA'ya geri gönderilmişlerdi. İki saat sonra ve saat 01,00/23 te ve takriben 41'30' gırtlı arz ve 17'10' garbi lûde (APERTO'nun birinci 300 mil batısında) BISMARCK'ın BREST'e müvacehhez hareket etmekte olduğu tahayyüne göre hareket edilmesi hakkındaki bahriye netareti işareti alındı. Buna göre 360 dereceye döndürerek şimdiki bir hava keşfi yapması için tertibat alındı. O akşam rüzgâr ve denizler fazlâştı ve emsâren saat 17 mila indirildi. Gemiler bu sırada BREST'den geçen üç (üçü) üzerinde bulunuyorlardı ve 25 - Mayıstaki SCHARNHORST ve GISENAJ'dan hiçbir haber alınmamış bulunduğundan bir emniyet tedbiri olarak saat 07,16/26 da 48'10' gırtlı arz ve 19'19' garbi lûde yâni ve batı cihâz-ferai aramak maksadile ARK ROYAL'dan bir hava devriyesi uçuruldu (3).

Saat 08,35/26 da buo takiben denizaltı emniyeti için en SWORDFISH tayyaresi daha uçuruldu. Bu karayel letimesine karşı baş-kiç mü-
ran geminin uçuş güvertesinde en-kiç cihâzta yuvarlak olan kısım bir

(1) 30'15' gırtlı arz ve 27'07' garbi lûde 32'20' gırtlı arz ve 19'25' garbi lûde 40'10' gırtlı arz ve 23'30' garbi lûde 39'00' gırtlı arz ve 21'20' garbi lûde maksatla beşinci geyrek (Daire kısımlı kısımların) 01,00/26 saat gırtlı (1) işareti.

(2) COSSACK (Ark. PHILIP HAN), MAORI, ZULU, SICH ve Pedonya muhribi PLOREN.

(3) Saat 02,00/23 te PLYMOUTH'dan yanan tayyarelerle BREST'in havadan keşfi yapıldı ve muhtemel kıyılarımızın elin-ında bulundukları tespit edildi. Bu haber saat 21,00/25 te bakriye emsârelerden gönderildi ve RENOWN'a iletilmek üzere CIBKALTA'ya ulaştırıldı. Bu işareti CIBKALTA'da saat 22,56/25 te alındı. Bununla beraber RENOWN Asavâtin muhtemel hareketi üzerinde istihlâkta geçmişi bulunduğundan bir işareti alındı. Saat 00,54/26 da Asavâtin hareketi ile önemli bir telim gönderildi.

evin yüksekliği kadar inip çıkıyordu [1] bu sırada, çirpanlarla islanmış olan uçuş güvertesinde tayyareler heyetli mecmuasile yavaş doğru kayıyorlardı. Bunlar bu partlar altında ağıtlar ve saat 09.30 da tekrar indiler. Hiçbir şey görünmemişlerdi. Bir saat sonra fakibin dönmek noktası geldi.

23 — Saat 10.30/26 da (BISMARCK) görüldü.

Saat 10.30/26 da sahil hava kuvvetleri komutanlığı (13. alay.) Catalina tayyarelerinden biri (Tayyare Üstbaşkanı DENNIS A. BRIGGS) BISMARCK'ı gördü. Bu tayyarenin verdiği keşif raporuna nazaran [2] düşman 49°30' kuzulî arz ve 21°55' garbi buldu bulunuyordu. Bu işaret saat 10.45'te KING GEORGE V. ve saat 10.38'de RENOWN [3] tarafından alındı. Bu işaret göre düşman RENOWN'ın speyçe batığında bulunduğundan bütün gemilerle bir kumut emrına bakiydi. Bu haber bir müddet evvel açtırılmış bilumun ve deviyen bir kumut. Fakat oten ARK ROYAL'ın bir tayyare tarafından da tespit edildi. Bunlar saat 11.15/26 da düşmanın 49°19' kuzulî arz ve 20°51' garbi buldu [4] yani Catalina tayyaresi tarafından bildirilen mevkin 25 mil kadar batısında bulunduğunu rapor eder. Catalina tayyaresi bulubundan iki ömrak çıkarken şiddetli sıkışmalar ateşine maruz kalmış, birkaç yaralı önemli şekilde delinmiş ve saat 10.45/26 da düşmanla teması kaybolmuş [5] Catalina'ın raporuna göre BISMARCK, BREST'ten 275 derece ve 690 mil mesafede idi [6].

Buna göre 21 mil sitede BREST'in saat 21.30/27 de varabildi. Başkomutan BISMARCK'ın 150 mil kadar yavaş hızında bulunuyor ve KING GEORGE V. düşmanı yaklaştıkça özere ayrılmıştı, fakat BISMARCK'ın süratı azaltılmadıkça yetişmesinin imkânı vermiyince kadar derinde bulundığı mevkîde idi. Mevki mülahazası sürat ve mesafe meselesi de derilirdi. İki bu menzaket sahifine giren BISMARCK akaryakıt varlığını kapısına oluncaya kadar hesaplamıştı ve hava himayesinden de emindi. Buna karşılık İngiliz gemileri düşman hava ve denizaltı kuvvetleri muvacehesinde Armutlara dönmek için uzun mesafeler ayrılmıştı zorunda idiler. RENOWN BISMARCK'ın derisinde idi, fakat BISMARCK, KING GEORGE V. ve RODNEY tarafından evsaki bir şekilde angaje edilmedikçe RENOWN'ın düşmanı yavaş batına sa-

[1] 56 kadim.

[2] Bir mevkîde geminin 280 derece 3 20', yani 130 mevkîde BREST kuzulî arz ve 21°47' garbi bul. 10.30/26.

[3] 10 Kuvveti komutanı tarafından saat 10.30/26 da alındı.

[4] ARK ROYAL'ın tayyarelerinden biri girenin geminin bir kumut oluncaya rapor etti.

[5] Catalina tayyaresi saat 11.26'da tekrar birar temine muvaffak oldu.

[6] LANDS END'ten 87 derece ve 638 mil mesafede; EBNISTEX'ten 225 derece ve 525 mil mesafede.

vaşa girmemesi önemli bir keyfiyet olduğundan saat 10,52/26 da Komoral SOMERVILLE'e bu hususa belırtan bir telisi gönderildi. (11,45 te alındı). Amırale dıymınla temas muhalazata etmek işi kaldı ve o gün bütün gün süresince ARK ROYAL'ın tayyareleri havada kaldılar ve rapor göndermekle ilıllı. Aynı zamanda (H) kuvveti de bir hava tıartıza yönelmek üzere dıymının 30 mil mesafesi içinde mevki aldı. Bu arada iki Catalina tayyaresi de raporlar göndermekle ilıllı ve bunlardan biri saat 12,30/26 da 4 muhrip hıltıldığını gördü. Bu tayyare BISMARCK'ı görüştü zaman muhripin Başkomutanın indiki olmak üzere gönderilmesine seyretnmekte idiler. Bunların saat 08,00/26 [2] da BISMARCK'ı 30 mil uzaklıktan gördükleri anlatılıyor. Catalinanın verdiği rapor saat 10,54/26 da COSSACK'e ulaşı ve (Başkomutanın dıymını önlemesini istediğini bildiğinden) Albay VIAN kışkırmaya döndü. Böylece o gece dıymınla Başkomutan arasında önemli bir irtibat vasıtası olacaktı.

24 — Saat 18,10/26 da (H) kuvveti.

ARK ROYAL, ağır denizli hava bir havada uçay güverteme bir faaliyet kuvveti dıymakta idi. Saat 13,15/26 da o anda RENOWN'ın todosu cıtelinde ve 40 mil mesafede bulunduğı tahmin edilen dıymına yaklaşmak ve temas muhalazata etmek emrile SHEFFIELD ilişkisine ayrıldı. Bu türkelin yapılmasını emreden mer'ı aparı [3] ARK ROYAL'a parça parça bildirdi. Bu da tayyareler SHEFFIELD'e ilişkisine ayrıldığını bildindiklerinden ciddi neticelere sebep oldu. (*H. kuvveti komutanının raporunun 21. paragrafından alınmıştır.) Tayyarelerdeki cımtların geminin istivala neticesinde rapor edilen geminin bir kruvazör veya bir muharele gemisi olduğunda şüphe edili olıı. Bu sebeple cıd maksatlı tapalar takılan torpıdolar 30 kademe tımm edildi. 14 SWORDFISH [4] tayyaresinden tamkıl eden vurucu kuvveti saat 18,50 de açması ve kible 100 kilometre uçaşı göğmü bulunuyordu. Bulutlar ve hava durumu bilhassa temas olduğundan dıymın bulunuşu hakkında denizaltı keşif aletine istinat edildi. Bu alet tayyareler kalkarken bunların koibap

[1] 10. kaptan 12,30 te kaldı; 12. dıymın 12,30 - 18,53 12 rapor verdi; diğer dıymınlar 16,24-18,26, 9 rapor verdi; dıymın 16,30 - 21,30, 9 rapor verdi. (H) kuvveti 18,10 te cımtlarla dıymın.

[2] BISMARCK'ın kışkırmaların neticesinde alınan 10 dıymın görüşmesi 07,00/26 da dıymın kışkırmakta gıttııııı. Atamanın kışkırmaları saat 08,00 başla saatı olduğuna dıktııııı.

[3] SHEFFIELD'e ilişkisine ayrıldığını bildiren mesajın 10 dıymın 14,45 te ARK ROYAL'ın kışkırmaları dıktııııı. Bu rapor komali uçaşı zaman kışkırmaları 16,20/26 da ARK ROYAL'ın kışkırmaları bir dıymın dıktııııı.

[4] 15 tayyare uçurıldı, biri deniz gemisi dıktııııı.

tayyaresine verilmiş olan düşman tahmini mevkinden 20 mil kadar bir mesafede bir geminin meydana geldiğini gösterdi. Saat 15,50 de bunlar bulutların arasında sürülerek taarruz ettiler ve 11 torpido atıldı. Ne yazık ki düşman sanılan gemi SHEFFIELD idi. Bir husul meydana olarak SHEFFIELD'e isabet vakti olmadı. 15 torpido denize temas ettikleri anda üçü de geminin popasında bir zarar vermeden infilak etti. SHEFFIELD'e hata derhal tahdit edilerek sürat tam yola çıkması ve ateş açılması. BISMARCK 35 mil kadar küle cihetinde bulunuyordu [1]. Varian kuvveti gemiye avdet etti ve saat 17,20'de de tayyarelerin herpa gemiye inişigibulunuyordu. Takriben garip saat sonra SHEFFIELD BISMARCK'ı görerek (takriben 48° 30' güneyi ara ve 17° 20' garibi tal) bunun mevkinden rapor etti. 10 mil popasında inçeki oldu dört saatlik bir müddet için yakından temas muahazasına geçildi.

Düşmanla temas muahazası tayyareleri değiştirerek ilk tayyareler bavalanmışlarda ve bunlar görülen geminin kemni olarak BISMARCK olduğunu rapor ettiler.

25 — ARK ROYAL'ın İkinci taarruzu, 20,47/26.

İlk taarruz kuvveti gemiye dönüş uğrunda iken, Albert VIAN'ın filobülansı (H) kuvvetinin 30 mil batısında vardı. Bu, onların oriyarda bulundukları bahandaki ilk tabanı teşkil ediyordu. İlk taarruz kuvvetini teşkil eden tayyareler gemiye döner döner imkânları yapıldı ve mülküm olan çabuklukla torpidoları takidi için mekserib tapolar başarıli sonuç vermediklerinden bunlarla yerine mikadere tapoları takılan torpidolar 22 kademe batılam edildi 15 SWORDFISH tayyaresinden beşekül eden ikinci vurucu kuvvet (4 tayyare 818. B. den, 4 tayyare 810. B. den ve 7 tayyare de 820. B. den) saat 19,10/26 da uçun ve biri düşmanın üstünde her biri üç taramdan müteakkebi iki hâlik halinde uçun hızmı aldı. SHEFFIELD'den günde iki olan beş raporları düşmanın ARK ROYAL'dan 167 derece batısında ve 38 mil mesafede bulunduğuna gösteriyordu. Varian kuvveti, kendisini düşmana isal etmek için tekdüze kâğıtları kullanarak emrolu bulunus SHEFFIELD ile teması geçmesi emredildi.

B gâideünde kuvvetli bir karayel rügları esmekte ve helal durumu 7:10 ve helal yâkışığı de 9/80 kadem idi. SHEFFIELD saat 19,55/26 da görüldü ve kaynedildi. Tekrar saat 20,35 te görüldü ve cümle kuv-

[1] İlk Kuvvet tayyaresi saat 15,00/26 da BISMARCK'ın 47° 30' güneyi ara ve 19° garibi bahle bulunduğuna rapor etti. Bu rapor BISMARCK'ın, SHEFFIELD'ün 82 mil batısında bulunduğuna gösteriyordu. Ayel Cevabı (M. 281) saat 17,40/26 da SHEFFIELD de meri imarette [2] ve sonra saat 18,00/26'daki mevkide bekli mevkinden 82 mil küle cihetinde olma göre 47° 15' güneyi ara 18° 25' garibi tal olarak bulundu. (6 sayılı kronoloji bakınız 1)

veti mer'i işaretle 110 derece ve 12 mil mesafede bulunan düşmana isal etti. Vuruşu kuvvet saat 20.40'26 da üç tayyareden müteşekkil takımlar halinde biribiri arkasından 110 derece rotasında düşmanın istikametinde harekete geçti. Bunu o derecede Güçlü sonuçlar verecek olan taarruz takip etti. Düşmana yaklaşınta kaidesi takriben 700 kadem genişliğinde kesil bir bulut tabakasına rastlandı ve vuruşu kuvvet bunun arasından geçerek irtifa kazanırken dağıldı. Saat 20.47'26 da üç tayyareden müteşekkil olan 1. takım bulut arasından sürülürken rüzgârlı tarafında ve dört mil mesafede düşmanı gördü. 3. takımın bir tayyaresi de bu takımın beraber bulunuyordu. Bulutun hemen hemen içinde kalarak tekrar yaklaşarak saat 20.55'26 da sıhhatli ve kesil bir uçaksavar ateşi muvacehesinde hüsrupın isabet ettiği görülen 4 torpido atmak üzere sancak kemere istikamtiinden taarruz etti. 2. takım (iki tayyare) bulut içinde 1. takım ile teması kaybettil. 9.000 kademeye yükseldi ve denizaltı kesil ateşi ile tesbit ettiği bir kerteniz battı üzerinde sürülerek yine sıhhatli ve şiddetli bir uçaksavar ateşi muvacebesinde sancak kemere istikametiinden taarruz ederek 33 torpido attı ve muhtemel bir isabet kaydettil. 2. takımın üçüncü tayyaresi bulut içinde temas kaybettiğinden başka bir kerteniz ve mesafe tamamı maksadile SHEFFIELD'e döndü ve bundan sonra düşmanın ilerisi istikametinde uçarak çok kesil bir ateş altında iskele tarafından azimil bir taarruz yapı ve geminin iskele tarafında ve yataında bir isabet sağladı.

4. takım bulut içinde 3. takım takip etti ve 6.000 kademede iken kanatlar buz tutmaya başladı. bundan sonra sürülerek 3.000 kademede temiz bir saha buldu. Burada 3. takımın ikinci tayyaresi buna ilhık etti. Bu sırada sancak tarafında 2. takımın ateş altına alınmış olan BISMARCK görüldü. dört tayyare geminin pupasını doğru devrettiler ve alçak bir bulut tabakasının içinden sürülerek bir anda düşmanın iskele tarafından taarruz ettiler ve hiçbir isabet etmeyen dört torpido atıldılar. Bunlar çok şiddetli bir ateşe maruz kaldılar ve tayyarelerden biri (No. 4) takriben 100 defa isabet aldı. pilotu ile râsidi yaralandı.

5. takımın iki tayyaresi bulut içinde diğer takımlarla ve yekûlgerile temas kaybettiler. Bunlar 7.000 kademeye yükseldiler ve kanatlarında buz teşekkül etmeye başladı. 4 K. sayılı tayyare 1.000 kademede uçarak bulutları çıkınca rüzgârlı tarafında düşmanı gördü, ateşe maruz kaldığından tekrar buluta girdi. bu sırada düşmanın sancak tarafından bir torpido isabeti aldığı görüldü, sancak baş omuzluğunda mevki aldı, beş mil kadar düşmandan uzaklaştı, bundan sonra dönerek hemen hemen deniz sahundan düşmana yaklaştı ve 1.000 yardanın hemen dışından torpidosunu attı. bu torpido isabet etmedi. İkinci tayyare bulutlar arasından sürülürken liderini kaybetti, kendisini düşmanın sancak kıçomuzluğunda buldu, şiddetli uçaksavar ateşi muvacebesinde iki taarruz teşebb

büsünden sonra torpitosunu rasgele atmağa icbar edildi. 6. takımın iki tayyaresinden biri düşmanın sancak kemeresinden taarruz etti, neticesiz olarak torpilosunu 2,000 yarda mesafeden attı. İkinci tayyare düşmanı kaybetti. Yeni bir mesafe ve kerteriz temini maksadile SHEFFIELD'e döndü ve deniz sahline yakın uçarak düşmanı aradıktan sonra sancak kemere isikametinden taarruz etti. Fakat kesif bir uçaksavar ateşle geri püskürtüldü. Taarruz saat 21,25/26 da sona ermiş bulunuyordu. 13 torpito atılmış ve iki isabet temin edildiği zannedilmüştü: İki torpito da rasgele denize bırakılmıştı [1]. Düşman üzerinde iki edilen hasarın ciddi olduğu ve bunun tam tesiri belki de evvülâ tam münasile takdir edilmemişti. Hakikatte BISMARCK, öldürücü bu darbe yemişti. Düşmanla temas muhafaza etmekte bulunan [2] ve saat 23,25/26 da avdet eden son tayyareler onun tam iki daire döndüğünü gördüler. İki ve muhtemelen üçüncü bir isabet almıştı. Bir torpito sancak kıç omuzluğundan isabet etti, pervaneleri hasara uğrattı, dümen donanımını tahrip etti ve dümeni sıkıştırdı. Onun akıbetini tayin eden isabet bu idi.

Saat 24,40/26 da BISMARCK iskeleye dönerek 38 lik 6 salvo ile SHEFFIELD'e ateş açtığı zaman bu gemi el'an temas muhafaza etmekte idi. Hakikatte bunlardan hiçbiri isabet etmedi fakat çok yakın düşen bir mermi üç eri öldürdü ve iki erin de ciddi surette yaralanmasına sebep oldu. Açığa doğru dönen SHEFFIELD saat 24,42/26 da COSSACK ile yanındaki muhriplerin batı tarafından yaklaşmakta olduklarını gördü, bunlara düşmanın takribi mevkiini verdi. SHEFFIELD, BISMARCK'la saat 17,40/23 tenberi yakından temas muhafaza etmiş ve tayyarelerle muhripleri ona isal etmeğe muvaffak olmuştu. Takriben saat 21,55/26 da temas kaybederek düşmanın rotasına muvazi olduğunu tahmin ettiği yıldız genel isikametinde seyir başladı. Muhripler düşmanla temas temin ve taarruz etmek maksadile uzaklaştılar. ARK ROYAL'da ise tulûda düşmana taarruz için tayyareler hazırlanmakta idi. Bu sırada RËNOWN ile ARK ROYAL Başkomutanın yolunda bulunmamak maksadile kibleye döndüler.

26 - BISMARCK.

BISMARCK artık seyir muktedir değildi. Dümen makine dairesine güvertiye kadar su dolmuş ve dümenler sıkışmıştı. Dümen makine da-

[1] ARK ROYAL raporunda iki isabet ve bir muhtemel isabet temin edildiğini bildirmektedir. ARK ROYAL'dan (H) kıyveti komutanına verilen 22,13/26 saat gruplu raporda (Vasatîan bir isabet) ve 22,40/26 saat gruplu işaretle de (Sancak kıç omuzluğundan muhtemel ikinci bir isabet) ilahilmektedir.

[2] Butûa günâbromine bir saat havada iki tayyare bulunmak üzere sekiz tayyare temas muhafazası yapı. (Butûanın günâbı devâmı müddetince işleri bilhassa iyi yapılmış) ARK ROYAL'ın raporunun 50. sahifasının 25. maddesinden alınmıştır.

iresine dalgıçlar dalarak dümenlerden birini ortalamağa muvaffak oldular fakat diğer dümen tamir edilemeyecek derecede sıkışık olarak kaldı.

Mürettebat HOOD'un tahribi üzerine pek grusa kapılmışlardı fakat 25-mayısta büyük kuvvetlerin kendilerini takip etmekte oldukları hepsi tarafından anlaşıldı. Gemiden kurtulanların ifadesine göre; Alman tay-yarelerinin verdikleri sayıyı itimat olmıyan raporlar yüzünden yarım gün kaybedilmişti. [1] Rotası Amiral CARLS (Batı grubu başkomutanı) tarafından verilmekte idi ve büyük hava kuvvetleriyle çok sayıda denizaltıların kendisine mülâki olacağını ummakta idi. Acilen akaryakıtı ihtiyacı vardı. Torpido isabeti aldığı zaman [2] bunun açtığı yaramı tamiri için çığınca gayretler sarfedildi. Takriben saat 22,42 de İngiliz muhripleri görüldüler ve bunlara karşı şiddetli bir ateş açıldı. Bunların ortaya çıkışı durumu fevkalâde karıştırmış olmalıdır. Takriben saat 22,50/26 da HITLER'den bir telsiz geldi (Bütün düşüncelerimiz muzaffer arkadaşlarımızla beraberdir.)

27 — Albay VIAN'ın muhripleri temas temin ediyorlar.

Güneş henüz batmakta iken [3] COSSACK'te bulunan 4. muhrip filotillâsi komodoru Alb. VIAN, MAORI, ZULU, SIKH ve Polonya muhribi PIORUN ile birlikte harekât sahnesine tam vaktinde vardılar.

Saat 19,00/26 dan biraz sonra (H) kuvveti ile BISMARCK'a taarruz için vurucu kuvveti hemen uçurmak üzere bulunan ARK ROYAL, yıldız cihetinde görülmüşlerdi. Muhripler keşilemeye doğru seyre devam ederek saat 21,52 de SHEFFIELD'i gördüler ve ondan düşmanın takribî mevkiini öğrendiler. Son ışık kaybolurken COSSACK ve onunla beraber bulunan muhripler yılan gibi süzülerek ilerlediler.

Muhripler 070 - 250 karteriz bath üzerinde poyrazdan lodosa doğru sıra ile PIORUN, MAORI, COSSACK, SIKH ve ZULU olmak üzere 2,5 mil aralıklarla keşif geridine yayıldılar. Düşmana yaklaşmanın son safhasında sıfat kesildi ve yüksek süratle tam prava istikametinden düşmanla temasa geçilmesine mâni olacak veçhile filotillâ mevki aldı. Saat 22,38 de ön iskelede bulunan PIORUN, BISMARCK'ın 145 derece ve 9 mil mesafede bulunduğunu ve keşilemeye doğru seyrettiğini rapor etti.

28 — Muhriplerin temas muhafaza harekâtı, 26-Mayıs akşamı alacakaranlığı.

PIORUN'un rapor verdiği anda muhripler 120 dereceye seyretnmekte idiler. Bunlara derhal temas muhafaza mevkiilerini almaları emredildi

[1] Bu malûmat BISMARCK'ın kurtulubunun raporından ahamistir. Bu malûmatı BISMARCK'ın seyrine taltik etmek güçtür.

[2] Her halde takriben saat 21,00/26 da.

[3] Geceri, saat 22,48 de (yak. saat) idi. 27 Mayısın akşamı alacakaranlık müddeti (yani güneş ufku 12 derece altına geçtiği zaman) saat 00,20 de sona ermekte idi. Mehtap yoktu.

ve dört dakika sonra da BISMARCK ana ve vasat bataryasile PİORUN ve MAORİ'ye şiddetli bir ateş açtı. Bu iki gemi tarafından iki defa düşmanın yıldız cihetine doğru - pravasından dolayarak - mevki almaya teşebbüs edildi. Fakat bunların poyraz tarafına doğru silüetleri çıktı, aynı zamanda bunlardan hiçbir vurulmamakla beraber BISMARCK'ın ateşi de hoşla gitmiyecek derecede şiddetli idi. Bu sebeple MAORİ komutanı BISMARCK'ın kible tarafından dolayarak karar vererek buna göre rota değiştirdi.

PİORUN menzili kısalttı ve 13,500 yarıdan ateş açtı. fakat üç salvo atışını müteakip geminin bordasından 20 yarda uzağa düşen bir salvo kendisi üzerinde kümelenmişinden ateş keserek ve sis yaparak iskeleye döndü. Bu müsademe esnasında PİORUN İngiliz gemileri ile temas kaybettiler ve bunun bundan sonraki hareketleri az çok müphemdir. Bu gemi takriben bir saat kadar ateş altında kaldı fakat bir hüsnü tesadüf olarak hasara uğramadı ve bu müddet içinde görünüşe nazaran BISMARCK'ın yıldız cihetine yükselmeye ve oradan güneydoğu tarafına geçmeye muvaffak oldu ve saat 23.55 te temas kaybettiler.

Bu sırada diğer muhripler düşmanın güneydoğu cihetinde temas muhafaza mevkilerini almak için onun kible tarafından dolayarak idiler. İlk temastan hemen sonra BISMARCK'ın süratini o derece düşürmüş olduğu tezahür etti ki; bu durumda tutulabildiği takdirde muharebe filosunun bu gemi ile temas temin etmesi ka'î idi.

Bu şartlar altında Albay VIAN maksadını: a) Düşmanı Başkomutanın arzu ettiği anda kendisine teslim etmek, b) Muhriplerde ağır tayyara sebebi olmamak şartı ile torpido hücumlarıyla düşmanı batırmak veya sal dışı yapmak, diye tasdik etti. Buna göre saat 22.48 de muhriplere düşmanla temas muhafaza emrelerini emreden bir telsiz verildi ve bu temas muhafazası daha sonra karanlıktan faydalanarak torpido hücumları yapılmakla beraber bütün gece süresince devam etti. Karanlık bastıkça hava bozuldu ve şiddetli yağmur sağanakları daha sıklaştı, rüz'yet 2.5 mil ile 0.5 mil arasında taharvül etti fakat BISMARCK her halde radar kullanmak suretiyle bu mesafelerin dışından sık sık ateş açtı.

Grupları takriben yarım saat sonra saat 23.24 te muhriplere düşmana karşı sinkronize bir taarrüze hazırlık olmak üzere gerekli mevkileri almaları emredildi. Bu emir baldıhare gayri müsait hava şartları dolayısıyla iptal edilerek muhriplere fırsat zühûründe bağımsız olarak torpido hücumu yapmaları emredildi.

Saat takriben 23.00 te BISMARCK yıldız doğru rota değiştirmişti; ateş kavislerini açmak maksadile zaman, zaman yaptığı sert rota değiştirmeleri veya torpido olardan kaçınma manevraları veya temas muhafızı muhriplerden kurtulmak için yaptığı hareketler haricinde bu genel seyir isti-

kametini gücenin geri kısmında muhafaza etti. Bu anda ZULU, BISMARCK ile temas muhafaza ediyordu ve kible tarafından bu gemiyi tarassut altında bulunduruyordu. Saat 23,42 de düşman o sırada kible lodos elhinde ve 4 mil mesafede bulunan COSSACK'a ateş açtı ve anitenlerini uçurdu. COSSACK sis yaparak açığa döndü, kısa bir zaman sonra tekrar gündoğuşu rotasına döndü ve tedricen düşmanın yıldıza tarafına doğru yükseldi.

Birkaç dakika sonra ve saat 23,50 de ZULU, BISMARCK'ın ana bataryasının ateşine maruz kaldı, ilk salvo ZULU'nun üzerindeki kamelereler bir subayla iki erin yaralanmasına sebep oldu, derhal keskin kaçınma manevrası yapıldı ve bunun neticesi olarak ZULU düşmanla temas kaybetti. Bununla beraber düşmanla yarım saat evvel temas kaybetmiş bulunan SIKH BISMARCK'ın COSSACK'a açtığı ateşin alevlerini gördü ve bundan sonra pupardan saat 00,20 ye kadar temas muhafaza etti. Bu anda BISMARCK iskeleye büyük bir dönüş yaparak ona ateş açtı. SIKH de torpido atmak niyetiyle iskeleye döndü fakat torpido subayının görüşü mermi sukullarile körleğliğinden hücum etmeden kibleye döndü.

Bu müsademe esnasında MAORI, SIKH'in bordasında ve ona yakın bir mesafede bulunmakta idi. Bu sefer MAORI temas muhafaza etmeye başladı, ve saat 00,25 te BISMARCK'ın rotasını 230 derece olarak rapor etti [1] fakat muhtemelen düşmanın tekrar karayele dönmelerinden dolayı birkaç dakika sonra temas kaybetti.

Müteakip yarım saat içinde hiçbir muhritin BISMARCK ile temasta olmadığı anlaşıyor. Saat 00,52 te MAORI düşmanı en son gördüğü mevkii belli etmek maksadile tenvir mermileri attı, fakat saat 01,00 de ZULU tarafından yakalanıncıya kadar hiçbir şey görülmüdü.

29 — Muhritlerin gece torpido hücumları. [2]

ZULU saat 23,45 te düşmandan uzaklaştıktan sonra yıldıza doğru seyratını ve saat 00,30 da COSSACK ile karşılaştı, bundan kısa bir zaman sonra PIORUN'u gördü. Saat 00,40 ta 4. filotilla komodorunun torpido hücumu yapmak için her fırsattan faydalanılmasını emreden iğareti alınca ZULU batıya doğru döndü ve saat 01,00 de 340 dereceye

[1] MAORI'nin raporu. Bu 4. filotilla komodoruna tayinına bağlı olarak gönderilen talebe durum haritasından çıkarılan 8 sayılı krokide, bu saatte MAORI ve SIKH'le gönderilen mevkilerinin uymamaktadır. MAORI'nin raporu kesindir. (Taktikden saat 00,20/27 de BISMARCK, SIKH'a ateş açtı. 17 sırada BISMARCK'ın kenterleri 330 derece 00 ve tahriben 320 dereceye seyratıyorsa, MAORI, SIKH'ın bordasında ve ona yakın bir mesafede bulunmakta idi. Saat 00,25 te salvolar her iki gemiye yakın düşmeye başladı.).

[2] C ekine bakınız.

seyretmekte olan BISMARCK'ı gördü. Bu anda durum hülâsaten şöyle idi: [1]

MAORI düşmanla temas kaybettiğinden beri batıya doğru seyretilmişti ve şimdi düşmanın toros eîbetinde bulunuyordu. SİKH, saat 00,25 te MAORI'nin verdiği rapordan beri BISMARCK'ın rotası hakkında hiçbir rapor alamamış bulunduğundan düşmanın 230 dereceye seyretiltiğini kabul ve buna göre hareket etmiş bulunduğundan kible eîbetinde oldukça uzaktaki bulunuyordu.

ZULU, düşmanı gördüğü anda onun pahasında idi. Binbaşı GRAHAM, o önceki tecrübelerinin kendisini telvis kullanmamaya ve daha rota değiştirmeye sevk edildiğini bildirmekteydi. Bu sebeple 25 mil süratle zikzaklı yapılarak düşmanın iskele kıyımazlığına geçti. BISMARCK'ın ZULU'yu görmediği anlaşıyor. BISMARCK'ın ketteri 080 derece olduğu ve mesafesi de 5400 yarıda tahmin edildiği zaman ZULU onun üzerine doğru döndü. Bu yaklaşma sırasında 040 dereceye dönmüş olan BISMARCK bir anda ana ve vasal bataryasıyla ateş açarak sukutları ZULU üzerinde kümelenirdi. Saat 01,21 de ZULU dört torpido attı, hiçbir isabet görülmeyeli ve bu torpidoların başları geçtiği tahmin edildi. Binbaşı GRAHAM bundan sonra diğer müteplere hacumlarına engel olmamak maksadile yıldız isikametinde iyice yükseldi ve kısa bir zaman sonra da MAORI'nin başarılı bir hücumuna şahit oldu.

MAORI, BISMARCK'ın saat 01,37 de ZULU'ya ateş açtığını görmüştü; üç dakika sonra BISMARCK'ın 040 dereceye seyretilmekte olduğunu rapor etti ve bundan sonra her halde görülmeksizin iskele kıyımazlığında ve 4000 yarıda metafeye kadar yavaş yavaş yaklaştı. O sırada sancakla doğru rota değiştirir gibi görünen düşmanın sancak bordasında iken Binbaşı ARMSTRONG ne yapmaktaki olduğunu daha iyi görmek maksadile bir tenviratını attı. İki dakika sonra da saat 01,37 de iki torpido attı ve düşman rotasında isikrat ettiği takdirde sancak baş omuzluğundan tekrar isariye etmek maksadile BISMARCK'a doğru döndü. MAORI dönmekte iken düşman üzerinde bir isabet görüldü. Geminin m. hattı baştan başa parlak bir ziya ile aydınlandı ve bundan kısa bir zaman sonra köprüsü ile baş bodoslaması arasında muhtemelen ikinci bir isabet olanılen bariz bir ziya daha görüldü. Bunun üzerine, savaş yerlerinde bulunan mürettebatın köprü üstündekilerden güverte altındakilere kadar bütün personelden bir sevinç avazesi yükseldi. Düşman derhal ana ve vasal bataryaya ve strateji toplarıyla şiddetli bir ateş açtı. Sukutları MAORI'nin üzerinde kümelenirken açığa döndü ve süratli

[1] THORON'ın bu sırada olduğu anlaşıyor. Bu geminin seyretiltiği rotalar hakkında hiçbir mesnet olmadıktan ve hülâsate bu gemiden alınan raporda ancak bir iki anın bildirildiğinden şüpheli bütün raporlar olduğu hareketleri sayılmak mümkün olmamıştır.

tam yola çıkardı. Mermiler mesafe 10,000 yarıdaya çıkıncaya kadar geminin her iki tarafına düşmekte devam etti fakat gemiye fışın isabet vâkı olmadı.

Bu gemi komutanı tarafından verilen raporda bu hâdiseden (heyecan verici birkaç dakika) diye bahsedilmektedir. Bu, her halde BISMARCK için de heyecan verici olmuş olmalıdır. Çünkü, bu sırada COSSACK'da bulunan Alb. VIAN poyraz cihetinden düşmana yaklaşmakta idi ve saat 01,40 ta ve MAORI'nin hücumundan ancak 3 dakika sonra 6,000 yarıda menzilden üç torpido attı. MAORI'ye karşı almakta olduğu horda ateşi dolayısıyla silüeti çıkan muharebe gemisi sarabaten görülmekte idi. Bu hücumda kesin olarak bir isabet temin edildi. Bu hücumdan sonra düşmanın baş güvertesinde bütün gemiler tarafından gürülen alevler yükseldi, maamafin bunlar kısa bir zaman içinde söndürüldü. Muhtemelen bu isabetlerin sonucu olarak düşman şimdi hareketsiz kalmıştı. Bu keyfiyet ilk defa ZULU tarafından saat 01 48 de rapor edildi. BISMARCK tekrar bir saat kadar sonra harekete geçti. Savaş bölgesine yaklaşmakla olan SIKH'in komutanı Binbaşı STOKES bu raporu alınca görülmeyen hesaplı bir hücum yapmaya karar verdi ve bu karara uygun olarak BISMARCK'ın hakikaten durduğunu radarla tekbil ettikten sonra saat 02,18 de o gece elde edilen tecrübeler sonunda görülmeyen hücum edilebilecek en kısa mesafe olduğunu tahmin ettiği 7,000 yarıda menzilden dört torpido attı. Bir isabet sağlandığı zannedildi [1]. Hücumdan sonra SIKH temas kaybettiği saat 03,50 ye kadar düşmanla radar temasında kaldı.

Takriben saat 02,40 ta BISMARCK'ın gayet ağır yolla karayele doğru tekrar harekete geçtiği anlaşıyor. Saat 03,35 te COSSACK tarafından bu gemiye bir hücum daha yapıldı. Bu hücumda COSSACK, BISMARCK'ın yıldız cihetinden ve 4,000 yarıda menzilden bu torpido attı. Torpidonun isabet ettiği görülmeyen, diğer muhriplerden de görüldüğü ve hile COSSACK, düşmanın şiddetli bir ateşle maruz kaldığından sis yaparak yıldız istikametinde uzaklaş ve kısa bir zaman sonra da batıya doğru döndü.

Saat 04,00 da bir müddet için düşmanla bütün temas kaybedildi. O anda COSSACK, BISMARCK'ın yıldız karayelinde SIKH ZULU ve MAORI BISMARCK'a nazaran lodos ile keşişleme arasındaki kıl'a içinde bulunuyorlardı. Şimdi bütün muhripier düşmanla temas teminine çalışıyorlardı.

Bu işi yaparlarken düşmanı buludan [2] evvel kendileriyle ufkun gün-

[1] O anda heyecanı arasında, torpido ateş manivelleleri bulunan müfettiş yerler miktarda yağlı yapılmadan ve torpidolar arasında hiç ikule olmaması için ateş etti. Bununla beraber torpidoların düşmanı varamadığı için eden yerde makine dairesinden deniz altında bir infidat bulgusu duyuldu.

[2] Told, saat 07,12, sudan alacakaranlığı başlama zamanı saat 05,42.

doğuşu arasında bulundurmak maksadile COSSACK düşmana nazaran batı ile lodüs arasında ve geri kalan üç muhrip te karayel kesiminde mevki alıyorlardı.

Saat 04,35 te ZULU muhtemelen diğer muhriplerden birisi tarafından atılan bir fenvir mermisi ile aydınlatıldı, bunun üzerine ZULU batıya doğru döndü fakat BISMARCK ateş açmadı.

Saat 06,00 dan kısa bir zaman evveline kadar düşmanla temas temin edilemediği anlaşıyor. Fakat Alb. VIAN düşmanın kendisinden kurtulamayacağına kesin olarak emin bulunduğundan saat 05,00 da akartı yakıtı azalmış bulunan PİORUN'a PLYMOUTH'a girmesini emretti. [1] PİORUN bu ane kadar düşmanın keşiflenmesine kayımsız ve o sırada karayel istikametine düşmanı aramakta idi. Başbaşı PLAWSKI, limana doğru yol vermezden evvel saat 06,00'a kadar bu aramaya devam etti.

30 — Muhriplerin temas muhalazası, 27 - Mayıs sabah alıncukaranlığı, son torpido laaruzu.

Saat 05,50'de MAORİ tarafından düşmanla tekrartemas temin edildi. Bu gemi takriben 7 mil süratle 340 derecenin her iki tarafına zıkkıklar yapmakta olan BISMARCK'ı saat 05,50 de gördü ve ondan sonra gündüz oluncaya kadar onunla temas muhalazası etti. Saat 06,25 te bu gemi tarafından atılan bir fenvir mermisi SIKH'in sancak bordasına yakın bir yerde patladı ve bunun hemen akabinde SIKH bir yağmur sağanagundan çıkan BISMARCK'ı sancak başıomuzluğunda ve 7,000 yarıda mesafede gördü. O anda hemen hemen gün ağarmış bulunmıyordu, fakat Bab. STOKES'in de çok hayret ettiği veçhile SIKH ateşe maruz kalmaksızın uzaklaştı. Güneş doğmıdan kısa bir zaman evvel saat 06,56 da 9,000 yarıdadan, görülmeye nazaran isabet etmeyen bir torpido atılmak suretile MAORİ tarafından son bir torpido hücumu yapıldı. BISMARCK bu gemiye ateş açarak kâmelendirdi, fakat MAORİ hasara uğramaksızın 28 milde uzaklaşmaya muvaffak oldu. Muhripler gündüz, saat 08,45 te Başkomutanın harekât sahnesine muvazalatına kadar dört kıtada mevki alarak buralardan düşmanı devamlı surette tarassut altında bulundur-
maya muvaffak oldular.

Gece harekâtı (bu çeşit bir harekât için örnek teşkil edecek kadar) iyi idare edilmiştir; Başkomutanın raporundan alınmıştır.

III Alb. VIAN, Başkomutanın verdiği emirle bu emirle ilgili olarak aşağıdaki noktaları belirtmektedir: (Atarjakti anımsı) Bu görüşmenin müteakip büyük bir kızılgazla rindan düşmanı nokâlineye devam ve 47 punkt topi ile muharebeye girmişti. Geceleyin düşmana dairuz etmiş oldu bu muhalazayı ve emînlik; Bab. PLAWSKI eni buhar bulma müvakkit harros ederdi gün ağardıkça geyiken kolay oluyacaktı ve bu değeri bu gemi ile emîn mücemesi mütebtehatu harrosan yere kaybetmekten evvel düşmanla birini 7 mil müstifam yarıda görmekten düşmanı kas teslim edeceğinden şüpheli yoktu.

Ağır bir havada, sık sık ateş altında sonsuz bir azimle gâhların peşini bırakmamışlar, ona iki torpido isabet ettirmişler ve kendileri hiç kayba uğramaksızın onu Başkomutan'a teslim etmişlerdi. Bunlar şimdi deniz üstü savaşını seyredebilecek ve imhasını sağlamak için ellerinden gelen herşeyi yapıkları düşmanın yok edilmesini görebilecek bir mevki aldılar.

Deniz üstü savaşının gecesi

31 — (H) kuvveti, 26/27 - Mayıs gecesi.

Muhripier BISMARCK ile temas muhalaza ederlerken takibe iştirak eden kuvvetler muntazaman düşmana daha sokulmakta idiler. Yıldız cihetinde KING GEORGE V. ve RODNEY ile bunlara yaklaşmakta olan NORFOLK ile birlikte Başkomutan bulunuyordu. Kible cihetinde (H) kuvveti tutun beklerken diğer taraftan DORSETSHIRE yıldız doğru gelmek e idi. Saat 22.31/26 da Alb. VIAN'ın muhripieri düşmanla temas temin ettikleri zaman RENOWN ve ARK ROYAL düşmanın karyeliinde bulunuyorlardı. O gece üçüncü bir hava taarruzu yapmak mümkün değildi, fakat tulûda 12 tayyare ile bir taarruz yapılması için gerekli bütün hazırlıklar yapılmıştı. Bir müddet için yıldız ve sonra batıya (6 sayılı krokiye bakınız) rbla verildi ve saat 01.15/27 de (H) kuvveti kibleye döndü. Bundan kısa bir zaman sonra (saat 01.38/27 de) muharebe filosuna tepeye bir yaklaşma istilameti bırakmak üzere BISMARCK'ın kiblesinde 20 miliden daha uzakla bulunulmasını bildiriz Başkomutan'a talimatı alındı. Buna göre (H) kuvveti gere emininde kibleye seyratına devam etti. Muhripierin taarruzları anasında zaman zaman atılan fânir meşinleri ve topçu ateşi gımluğuğuşu tarafından görülebiliyordu. Saat 03.09/27 de KING GEORGE için topçu gözelleme tayyaresi olarak vazife görmek üzere karanlıkta bir tayyare uçuşuldu. Bir tarafta esmekte olan rüzgârın güçlüğü yağmur bulutları arasında tayyare mevkinu kaybederek düşmanı bulamadı. 12 tayyareden teşekkül eden hava vurucu kuvveti hazırda, fakat tulûda rüzgârın az oluğu yüzünden taarruz iptal edildi. Saat 03.30 da yıldız cihetinde MAORI görüldü ve BISMARCK'ın kendisinin 11 mil fütüs cihetinde bulunmakta olduğuna rapor etti. Buna göre düşman RENOWN'dan 17 mil mesafede olduğundan lodosa döndü. Saat 09.15 te güçlü bir topçesleri gülebiliyordu ve hava vurucu kuvveti de uçuşmaya bulunuyordu. Hava vurucu kuvveti BISMARCK'ı 10.16/27 de buldu. Savaş sona ermiş, topları susturulmuş ve yanmakta idi. Bunlar ancak onun batışını gördüler.

ARK ROYAL'a döndükleri zaman saat 11.15/27 idi. Bunlar gemiye inerlerken geminin elafinde dolayan bir Henkel tayyaresi gemi yakınına birkaç bomba attı.

32 — NORFOLK'un hareketleri, 26/27 - Mayıs.

Catania tayyaresinin verdiği rapor saat 10,30/26 da alıncaya NORFOLK keşiflemeye devam etmekte idi. Saat 21,30/26 da BISMARCK ile 160 mil kible cihazında bulunduğundan saat 30 mile çıkardık (6 sayılı krokiye bakınız.) Saat 21,38/26 da ARK ROYAL'in tayyareleri tarafından tespit edilen başka birer balire geldi ve Başkomutan için yarıdan ağır sarasında yapmak üzere dümenün yolda tarafında bulunmak maksadıyla, muhiplerin tenve memurlerinin ipliklenmesi faydalı olarak kibleye doğru dümenün yolaşmasına devam etti. Gözlemler oldu, evvela birer görüşme yapıldı fakat muhiplerin son verdikleri kible kısıtları içinde ağır devam edilince saat 07,33/27 de keşiflemeye cihazında 145 derece ve 6 mil mesafede BISMARCK görüldü. BISMARCK ağır açmadı ve 10 dakika içinde güden kayboldu. 15 dakika sonra saat 08,21 de batı tarafında ve 12 mil mesafede Başkomutan görüldü. Dümenün kısıtları ve mesafesi (130 derece ve 10 mil) kısıtlı olarak bildirildi. Savaş saat 08,47/27 de başladı. Bu sırada NORFOLK, Başkomutanından 10 mil mesafede ve BISMARCK'ın hemen yolda cihazında bulunuyordu. Başlangıçta gömme sarı da görüldü.

33 — DORSETSHIRE'in hareketleri.

26 - Mayıs DORSETSHIRE, SURRA LEONE den gelmekte olan bir linayın Arnavutlar gelmekte idi. Saat 10,30/26 da Catania tayyaresi tarafından verilen rapora aldığı zaman BISMARCK'ın 360 mil kible cihazında bulunuyordu. Bu rapor üzerine komutanın korumak için BULGLO imayın kuvvetlerini kullanarak dümenün cihazında temas ve zikiri almak üzere yolda doğru vata vurdu. Saat 21,43/26 ya kadar alıncaya raporlanan BISMARCK'ın görüldüğünü doğru mesafe kısıtlı olarak bildirildi. Bu raporun alınması ve saat 07,30/27 de de hareketleri kalmış gibi görünüyordu. Doğalar çok büyük olduğundan buna karşı seyretmekte olan DORSETSHIRE süratli evvela 25 avara da 20 mile indirmeye mecbur oldu. Saat 08,33/27 de yarıdan 294 derece ve 8 mil mesafede bir muhipli görüldü. Bu muhipli soruldu. Bu muhipli COSSACK idi ve dümenün 290 derece cihazında ve 8 mil mesafede bulunduğunu bildirdi. Saat 08,30/27 de batı tarafında BISMARCK'ın toplarının alevi görülebiliyordu. DORSETSHIRE, ile dümen raporu alındığından beri 600 millik bir mesafe kalmıştı. Savaş salıncı ile tam zamanında varmıştı.

34 — Başkomutan ve RODNEY.

KING GEORGE V. de belovan Başkomutan bütün 26 - mayıs günü 25 mil süratle keşiflemeye seyratmıştı. Saat 18,06/26 da RODNEY kendisine ilhak etmişti. Buluşma anında iki gemi BISMARCK'ın 90 mil

yıldız cihetinde bulunuyordu. Akaryakıt meselesi bir endişe kaynağıydı. 26 - Mayıs günü zevalde KING GEORGE'da ancak % 32 nisbetinde akaryakıt kalmış bulunuyordu ve RODNEY ise saat 08.00/27 de geriye dönmek zorunda olacağını bildirmişti. Bu sebeple saat 17.05/26 da sürat 22 mile indirilmek zorunda kalındı. Bu şartlar altında düşmanla temas teminini ümit etmek artık mümkün olmadığından Başkomutan saat 24.00/26 ya kadar düşmanın süratini düşürülemediği takdirde o saatte dönmeye karar verdi. BISMARCK'ın süratünün düşürülmesi hususunda yeğane ümidi torpido tayyareleri teşkil ediyordu. Durum pek müskil değildi ve durum hastalarını müfalele eden kimseferin yüzlerinde gökyüzünün zülmüli okunuyordu. Akşam yaklaşmış, ARK ROYAL'ın vurucu kuvvetinin açılığını bildiren telsiz alındı. Bundan sonra SHEFFIELD'dan saat 21.36/26 da düşmanın 340 dereceye seyretilmekte olduğunu bildiren rapor alındı dört dakika sonra alınan bir rapordan da o dereceye seyretilmekte olduğu öğrenildi. Bu raporlar, düşmanın ıhtesatı bizzatla emmedığını ve düşman donanımının hasara uğramış olduğunu gösteriyordu. Bu durumda hâlâ düşmanı önlemek mümkün olabilirdi; herkesin yüzünde tekrar ümit ışıkları parlıyordu.

Azalan zıya şartları altında düşmanla gündoğuşu cihetinden temas temin etmek ümidile Başkomutan derhal (21.42/26 da) kibleye döndü. Saat 22.28 [1] de Tümamiral SOMERVILLE'den BISMARCK'ın varulduğunu bildiren rapor alındı. Hava olabileceği kadar ırsa idi. Yağmur sağanakları ve fırtınlamakta olan karasılık düşmanla temas ihtimalini şüpheye düşürmekte olduğundan Başkomutan, düşmanın gündoğuşu ve yıldız tarafında oynanmaya ve tulûda iskele tarafına geçerek batı'dan tasarruza karar verdi. Saat 23.06/26 da gündoğuşuna doğru döndü (6 sayılı kırıya bakınız) Muhriplerden, BISMARCK'ın yıldıza doğru seyretilmekte olduğunu teyit eden raporlar muntazamen yelmeğe başladı. Fena hava şartları altında yekdiğerinden çok açık olarak harekatta bulunan kuvvetlerin geniş bir bölgede dağılmış olmalarından mütevellit seyrin hesaplarındaki farklılardan dolayı muhriplerin mevkilerinin kesin olarak takibi keday olmamakla beraber bunlar keşifleme cihetinde oldukça uzak mesafelerde bulunuyorlardı. Saat 02.36/27 de Başkomutan, her yarım saatte bir tenis mermisi atmasını 4. filoñilla komodoruna emretti. Fakat sık olan yağmur sağanakları furtaların görülmemesine mâni olduğu gibi bu hareket te düşmanın ateşini celbemeğe müsaitti. BISMARCK e'f'ân yenilmez bir muhasarı idi; gûnâk; saat 03.13/27 de filoñilla komodoru son saat zarfında 8 mil yaptığını ve e'f'ân kesil ve şüpheli torpu ateşi yapmaya muktedir olduğunu rapor etti (seaderin müsbi mevkilerinin müphem oluşu ve fana rü'yetten dolayı Başkomutan tulûda düşmana

[1] (H) korveti komutanının 22.25/26 saat graphı (22.28/26 da alındı.) teletiklendi-
(bir isabet), saat 22.40/26 da (Muhriplerden ikinci isabet).

Deniz savaşı, 27-Mayıs-911

(9 sayılı krokiye bakınız.)

36 — Savaşın tahaddüm eden durumu, 27-Mayıs.

Poyraz tarafında berrak ve temiz bir sükunet gün geçirdiği zaman bir karayeli fışması emriyle idi. Gerek Alman raporları BISMARCK'ın süratinin azalmış ve düşmanla bir hasara uğramış olmasına rağmen silâhlarının kolayca bir şekilde çalışmakta olduğunu gösteriyordu. Başkomutan kuvvetli esen rüzgâr ve büyük dalgalarm, rüzgâra karşı salıp son derecede istemiyen bir hale kayduşunu ifade etmekteydi. Bu sebeple düşmana belli karayeli kerileri hattı üzerinde yaklaşmaya ve düşman yıldız rotasında seyir devam ederse takriben 15000 yarda mesafeden kabileye doğru aykırı bir seyirle muharebe nazamı almaya karar verdi.

Saat 06,00 ile 07,00 arasında seri tahalde toplanan kaptanlar ile meskii tayin edilen MAORP'ın mevkii ile teselli sayesinde KING GEORGE'un görünüşü nazaran 10 mil süratle 530 dercede emikrar eden BISMARCK'a nazaran aynı mevki içinde. Saat 07,08 de RODNEY'e o günde veya daha çok mesafede mevki ile nazara emici ve Başkomutanın olan kerelerinin istediği gibi tanzim olması emrildi. Saat 07,17 de 080 dereceye dönüldü ve RODNEY de aynı zamanda nazaran 080 derece kereleri hattı üzerinde mevki aldı. Saat 08,20 de gündoğuşu parladığı NORFOLK görüldü ve hemenle Başkomutan arasında meskii aralıkla nazara oldu. İki defa rota değiştirilmek suretiyle düşmana yaklaşma işi kamele ayarlandıktan sonra saat 08,43 te 118 derece ve takriben 23,000 yarda mesafede BISMARCK görüldü. O sırada leğim muharebe gemileri 110 derceye ve hemen hemen ona doğru 8 derece aralıkla bordo halinde seyrilmekte idiler. Mücelup savaşa girerek aynı yenilişim takip ettikleri seyir idkâmleri 9 sayılı krokiye gösterilmeye.

37 — Savaşın başlaması :

İlk salvosa mevaya doğru 150 kadem yakınlıkta bir su sükuneti çıkarmak üzere RODNEY saat 08,47 de alay açtı. Buna KING GEORGE V. bir dakika sonra takip etti. BISMARCK, alay kavşaklarını aşmak üzere döndüğü müteakip saat 08,50 de mukabele etti. İlk Alman salvosa kosa düştü. [1] Düşman veya dördüncü salvo saat 09,00 de komezendi ve az daha isabet ederken, fakat RODNEY buharından muvaffakiyetle kaçınma manevrası yaptı ve an yakın mesafesi 20 yarda kosa düştü. RODNEY komutanı, Başkomutan tarafından kendisine veriliş olan tam manevra serbestiliğinin bu hareketi kolaylaştırıldığını bildirmektedir.

[1] RODNEY 1000 yarda ve KING GEORGE V. 800 yarda denmektedir.

Yıldız tarafında ve 72.000 yarda mesafede bulunan ve yandan atış tarafında yapmıakta olan NORFOLK [1] saat 08,54 te savaşa katıldı fakat hedef zırhı görülmüdüğüden mesafe alınmazdı atış açtı. Müşahatler Alman albayının bildirilerine binaen saat 8, 10 salvalardan sonra bu zırmağa bağladığını bildiriyorlar. Zırh delici mermi kullanılmamasından ötürü kendi zaabetlesimlerin tesiri güç oldu fakat ilk isabetin 08,54 te RODNEY'in içineki kalyonla kaydırıldığı bildirildi [2]. İngiliz muharebe gemilerinin bir ikisi de atış açtıkları kısa bir zaman sonra, KING GEORGE V. RODNEY'den olan mesafesini arttırmak ve RODNEY ile atış kayıplarını aynak mermilerle dışarıdan açığı küçük roza tedbilleri yaptılar. Ondan sonra RODNEY, savaş gemilerinin hareketlerini genel olarak uyumda beraber iki muharebe gemisi de taşınmaz olarak hareket ettiren BISMARCK'ın karşı isabiyası binaen içinde RODNEY'inkiyle saat 08,58 de savaşa katıldı.

88 — Kible seyri :

KING GEORGE V. BISMARCK'ın mesafesi 16.000 yarda iken saat 08,59 da kalyon doğru doğrudan muharebe nizama aldı. Yıldız tarafında ve 7,5 mil mesafede bulunan RODNEY de bir iki dakika sonra aynı şekilde hareket etti. Kalyonları dışarıdan yeniden gelen rüzgâr dolayısıyla gemi ile kalyonlar hareket ettirildikten atış tarafsızlığı çok iyi oluyordu. Bu vesileyle kalyon kalyon arasında demarınlar çok mütemadi olundu. Bu, kalyonlar arasında kalyonlar arasında demarınlar kısa bir zaman sonra BISMARCK'ın KING GEORGE V. e gönderdiği fakat tesadüfı serjantların müdahalesiyle kalyon KING GEORGE V. ile gönderildikten beraber bile değildi. Saat 09,02 de RODNEY BISMARCK'ın bu göndermesine ve görmeğe razı olan bir hareketle kalyonlarda tale gelince 16 milin bir saatte bir saatte bir saat 09,04 te DOKSETSHIRE göğüsünü tarafsızda ve 20.000 yarda mesafede savaşa katıldı, fakat hedefin tarafsızlığı göğüsünden saat 09,13 ten 09,20 ye kadar atış etmek zımnında kaldı.

Saat 09,10 ile 09,15 arasında KING GEORGE'dan Alman mesafeler 22.000 yarda mesafede açığı yukarı yukarı alındı.

BISMARCK, daha bir müddet batmamış zırmağa beraber bir geminin kalyonları bu salın mesafesinde 1-ayrım etmiş bulunuyorlar. Yabancı VON MÜLLENHEIM RECHNER'ın [3], bu atış daha yeni savaşı başlatıldıktan 25 dakika sonra (yani isabetten saat 09,12 de) isabet alınmazmış olsa idi BISMARCK'ın daha bir müddet dayanabileceğini söylemektedir. Bu arza kendi düşüncesi mülki olarak isabeti ediyorlar. Çünkü;

[1] KING GEORGE'da hiçbir yandan atış tesadüfı isabeti alınmadı.

[2] BISMARCK'ın kalyonları, saat 08,57 de bir geminin 16 saatte aldığı söyleniyor, fakat yarıdan sonra atış isabeti alınmadı.

[3] Gemilerin kalyonlarının raporu: C. B. 403 (24) salote 22

İngiliz topçısının daha kesif ve sıkıştırlı oluşundan ötürü netice çok daha evveliden tatbikiyi etmiş bulunuyordu. Tesadüfî bakıma ki; bu bilgiyi veren ve DORSETSHIRE tarafından kurtarılan bu yürüşü DORSETSHIRE'ye mesafesinin uzun olmasına ve belirli gemilerden atılan atışların hangi gemiden atıldığına tahminin tabii olarak mümkün olmasınca rağmen, BISMARCK'ın vakti olan bu şansa isabetli DORSETSHIRE'ye atılmaktadır. Kible seyri sırasında RODNEY 11.400 yarıdan aşı ve NORFOLK [1] 16.000 yarıda mesafeden dört topdan atışları. Bunlardan hiçbir isabet olmadı. Saat 09.25 te yavaş katılan KING GEORGE Vin vanaı batırayınca duman atıp işkâl olduğundan iki üç dakika sonra ateş kesmekle emredildi.

39 - Saat 09.16 da BISMARCK'ın kentereli patlaya doğru viratle değişmekte olduğundan düşmanı parıltıdan bu az açlıkla bulandırmak ve yakınlık üzere 16 kente döndü yapıldı. KING GEORGE V. bir iki dakika sonra döndü ve her iki gemi sancıktan ve menzurları 8.600 ve 12.000 yarıda mesafelerden tekrar ateş açtılar. Takriben bu sıralarda BISMARCK RODNEY'e buralı değiştiği çünki büyük atışlar bu gemiye yakın düştü ve yakın bir nokta ile kutsal topun kovağına perde vaktini hatıra vaktini. Maamafin o anda düşman toplarının çoğu susturulmuş ve yolum kaç hat heral ve vanaı batırayınca bir kısmı ateş eder gibi görüyordu. Geminin vanaı kısmı yanmakta idi ve çok miktarda iskeleye yarıyordu. Yıldız seyri sırasında RODNEY, BISMARCK'ın baş omuzluğunda kovalarda misal bu mevki katandı ve buradan nispeten kısa mesafeler BISMARCK'a buralı bir ateş yağdırdı. Aynı zamanda 7.500 yarıda mesafeden iki topdan ateş, fakat hiçbir isabet bulunmadı.

Bu buğulu ve kışkırtıcı buluşta KING GEORGE Vin mevki o kadar güvenli değildi. Duman ve buralı etrafı çevreleyen maddeler rü'yetli kapıyordu ve radar da muvakkaten temin değildi. Bununla beraber 14 powder toplardaki mekanik aletler bu safhada çoklu bir maddi teğül ediyordu. Hay, kaç ve baş hat heral ateş ana da 30,7 dakika ve belirlen oluyordu bir müddet için gayri'nal durumda ediler. Bir ateş kudretinde 7 dakika için % 80 ve 23 dakika için % 40 bir imkânla tekehal etmekte idi bu da ar müddet parısında çoklu emuhtar doğurabilirdi. Tarefime misal eden atışlara nispeten müddetli toplarda da maddelerli atışlar vardı.

Saat 09.25 te KING GEORGE buralı çok ilerisine geçmemek maksadıyla sağa doğru 130 dereceye döndü ve yol kesildi. Saat 10.15 te tekrar inkulid ve takriben 3000 yarıda mesafeden müddetli atışlar atıldığına sonra yarıda rotasına geçti. Bu sırada RODNEY takriben 4000 yarıda mesafede BISMARCK'ın ana rotasına aykırı olarak atışlar yaparak ana ve vanaı batırayınca da ateş ediyorlardı. RODNEY aynı za-

[1] Duman hatırlatıcı göre bu geminin mesafesi 09.00 de 21.000 yarıda idi.

manda dört torpido daha altı ve bunlardan birinin isabet ettiği tahmin edildi. Saat 10,15 e kadar BISMARCK enkaz haline gelmiş bulunuyordu. Bütün topları susturulmuş, direği uçurulmuş, Atlantik ölü denizleri arasında yavaşlamakta idi. Semaya doğru yüksekler kadar alev ve duman fışkıran kara bir harabe olmuştu. Bu anda erler güvertiden denize atılıyorlardı: KING GEORGE V'in komutanı bunu bilse idi alev kesecekti! beyan etmiştir.

40 — Savaşın sonu :

Başkomutan düşmanın asıl limana dönemeyeceğine kanaat gelmiş olduğundan, daha fazla topçu ateşi ile BISMARCK'ın sonunun təcil edilmesi muhtemel olmadığından ve muharebe gemilerinde akaryakıt azalmakta olduğundan saat 10,15 te KING GEORGE V. ile RODNEY'e savaşı kesmek ve uzlerine dönmek için 027 dereceye dönmek emrini verdi. Saat 10,30 da DORSETSHIRE'e torpidosu kütüğüne bunları düşürmesi için talimat verdi. Bu arada NORFOLK hedefe yaklaşmakta bulunuyordu fakat KING GEORGE ve RODNEY'in sıvıda hareketleri yüzünden torpido atışı geciktirdi ve saat 10,40 da 4000 yarıda mesafeden dört torpido attı. Mükemmel iki isabet kaydedildi. Bu sırada DORSETSHIRE öbür tarafında düşmanın bir mesafesine çekilmekte idi ve Başkomutanın talimatları evvelceki talimmi ederek saat 10,25 de 3500 yarıdadan düşmanın sancak bordasına iki torpido attı. Bunlardan biri köprüüstü hizasında patladı ve diğerinin daha kıy taraftan isabet ettiği tahmin edildi. Bundan sonra BISMARCK'ın pruvasından dolayı saat 10,36 da 2,500 yarıda mesafeden BISMARCK'ın iskele bordasına diğer bir torpido attı. Bu torpido son darbeyi teşkil etti: muazzam Alman muharebe gemisi süratle iskeleye yarı ve eğilip batmaya başladı, omurgası yukarıya gelmek üzere alabora oldu ve saat 10,40 ta dalgalar arasında kayboldu.

DORSETSHIRE sokuldu ve ARK ROYAL'ın tayyarelerinden birine, denizdeki mürettebatı topladığı sırada denizaltı emriyle yapmasını bildirdi ve aynı zamanda MAORİ'yı da bu zor işte kendisine yardıma çağırdı. Gemi çok kalın denizlerde müthiş yalapa yapmaktaydı, fakat sallar, şamandıralar, kulluklar ve can halatları denize atılarak takriben 80 kişi güverteye çekildikten sonra takriben 2 mil uzakta ve denizaltı tarafında bordo anketmetinde şüpheli bir ateşleki duman gibi bir duman görüldü. Bu ve düşman tayyare ve denizaltılarının etvarında olduklarına dair belhütliler mevcut olması dolayısıyla DORSETSHIRE, müteessirane BISMARCK'ın battığı yerden ayrılmaya mecbur oldu. DORSETSHIRE ve MAORİ tarafından dördü subay olmak üzere 110 kişi kurtarıldı, diğer 100 kişinin de hava raporu vermek üzere BORDEUX'den hareket etmiş bulunan Alman balıkçı gemisi SACHSENWALD tarafından kurtarıldı.

olduğu duyuldu. Hâdiseye yerine CANARIAS adındaki İspanyol kruvazörü de gitti fakat yüzün cesetlerden başka birşey bulamadı.

41 - BİSMARCK'a İka edilen basar.

Denizden kurtarılanlar BISMARCK'a ıka edilen hasarın hikâyesini nakletiliyor. Buna nazaran saat 09.02'de baş tarafların savaşı diğı edildiği anlaşıyor; saat 09.12'de baş atış idare yeri tahrip edildi ve takriben saat 09.15'te buna kıp atış idare yerinin tahribi takip etti. Bu sırada kıp taraflar el'an savaşı iştirak ediyordı. Bununla beraber kıp üst tarafların adl topuna taraflardan geçen bir atış hâsıl etmek üzere direkt bir isabet vakti olduğu ve bu topu gayri faal duruma soktuğu söylenebilir. Kıp tarafların savasında kalan son taraflı.

Kurtarıldılar, saat 09.30 da bir merminin tüken doğrasına nüzat ettiğini ve diğer birinin de Kazan dairesine girdiğini söylemektedirler. Kış pahasına dairesine vakti olan bir isabet bu dairedeki bütün ahıya personele ve yazıların tümüne sebep oldu. Üst güverte bölümleri dolu idi ve güverteyi yalayan denizler bunları denize sürüküyordu. Güverte altı kompartimanlarındaki durum daha fers içi. Kaporta ve bölme kapıları infilaklar yüzünden sıkışmış ve enkaz ile tıkanmış. Hava mermi sisleri ve dumancılar ile meşbu içi. Üst güvertede 6 kadem genişgöğümlü manikalarından duman çıkarmakta idi. Saat 10.00 27 ye kadar yasal batarya gayri muntazam olarak atışa devam etmekte beraber ağır topları tamamen gayri isat duruma girmişlerdi ve saat 10.10 da bualar da susmuş bulundurlardı.

42 — Baskomatan döðvör.

KING GEORGE ile RODNEY yıldız doğru dönerleken COS-SACK, SIKH ve ZULU bunlara ültihak etti ve saat 16.00/28'e kadar emniyet perdesine on mürtip daha ültihak etmiş bulunuyordu. O gün ağır maya saldırıları sona erdi. Fakat yalnız dört düşman tayyaresi görüldü ve bunlardan biri perdedeki muntipleri bombaladı ve diğeri de bu Blenheim av tayyaresinin hücumuna uğradığından bombalarını rasgele atarak kaçtı. 100 mil kadar kabile tarafında bulunan MASHONE ve TARTAR muntiplerinin talimatları bu kadar iyi gitmedi. Bunlar 32°38' şimali arz ve 11°36' garbi bulde ve GÄLWEY'in takriben 100 mil batısında tayyarelerin laazlarına uğradılar ve MASHONE isabet olarak öyle üzeri battı ve bu subayla 45 er kaybedildi. Başkomutan LOCH EWE'ye saat 12.30/29'da vardı; bu sırada Komiral SOMERVILLES, CİBALTA yolunda idi. Başkomutanın raporunda aşağıdaki gibi buláva etliği ve BİSMARCK'ın yokedilmesi ile ilgili olan hareket işte böyle cereyan etti :

² Netice beklediğimden fazla bir şey olmamakla beraber uzun süren taktir esnasında bütün kuvvetlerin gösterdikleri meharret, anlayış ve iş be-

berliğinden son derece memnundum. Mâfiriz birliklerin amiral ve gemi komutanları benden talimat almadan evvel veya alınmaksızın daha benim istiyecak olduğum şekilde hareket ettiler. Komuta etmekle perof dayduğum hücum bütün sulav ve eserinin fâviz ve hareketleri bahriyetin arzularına uyuyordu. (H) kuvvâs bütün hareket devamında Komiral Sir JAMES E. SOMERVILLES, K.C. B., D. S. O tarafından baki bir maharetle idare edildi ve onun bagarı ile sonuçlanmasında da büyük bir hüsnâ oldu. Bahriye nezareti tarafından dâğıman hakkında verilen bilgilerin doğruluğu ve bunların öğütülmesindeki çabukluk şayanı takdir ve tesmide rüçet lisanı dâğıda bulunan birliklere ne zaman talimat verileceği ve ne zaman silâlar bilgi gönderileceğinin ayarlanması, vâcibdir. [1].

43 — BREST uçuklarında denizaltılar.

4 - Hazıranda yapılan bir baki teftişinde PRINZ EUGEN ile BREST te bulunduğuy rapor mülûmetine kadar bu gemi hakkında hiçbir şey bilmedi. Saat 12,44/25 te 6 denizaltıya [2] BREST in yakınında (20 mil) bulundu mevki alınarak emredildi. Saat 22,18/25 te dâğımanın St. NAZAİRE'e de gidebileceği tahmin edildi. Zaman bunları karakol mevkiini keşfetmeye doğru kaydınları emredildi. 27 - Mayısta bir dâğıman kuvvâzörünün saat 18,20/27 de 47° enlefi arz ve 14°30' [3] genişliğinde bulunduğu rapor edildi ve o zaman seyihri beşer imiş bulunan (Çünkü: "H 44, imana dönmek mecburiyetinde kaldı.") denizaltıların karakol verleri buna göre değiştirildi. PRINZ EUGEN'e dair hiçbir şey görülmeydi. Bu gemi ile BISMARCK'a verilen verilerin, o sırada Atlantikte cereyan etmekte olan Alman İkmal gemilerinin büyük ölçüde hareketlerinde ilgili olduğuna az şüphesiz mümkündür. Çünkü 4 - bazzar ile 23 - bazzar arasında lugüz gemileri [4] tarafından sekiz kadar gemi yakalandı ve bunlar ya kendilerini batırmışlar veya batırılmışlardır.

44 — Bu karakol, herik en göre çarpış vâkalından biri ve belki de lugüz deniz harp taktikindeki bütün vâkalardan biridir. Bu dikkate değeri olmuştur. Çünkü yalvar çok geniş bir sahada cereyan etmekte ve çok sayıda dâğıman vasıtası olan gemilerin bu olarak toplanması ihtiyac göstermekte kalmamış aynı zamanda ilgili bütün kuv-

[1] Başkumandan raporunun 92 ve 93 paragraflarında anlatılır.

[2] H-16 SEA LION, SPARVIE, PANHARA, STURGEON ve TIGER.

[3] Tüm BISMARCK'ın 20000 tonluk birliği mevcuttur.

[4] 1 - bazzarda LONDON tarafından CASO HAMBURG gemisi, 4 - bazzarda MARSDALE tarafından Alman ikmal gemisi, 4 - bazzarda NETTUNE tarafından GONZENHEIM, 5 - bazzarda LONDON tarafından EUGENIO ikmal gemisi, 17 - bazzarda SHEPPARD tarafından FREDRICH SMERLE ikmal gemisi, 24 - bazzarda LONDON tarafından BASTONGE ve HILARY tarafından 14. 25 - bazzarda ALSTERTON.

vetter arasıda devamlı ve biribiri arkasına yapılan işbirliğini de açıkça göstermiştir. Takip kruvazörlerle bağlanmış, düşman bunlar tarafından kaybedildiği zaman tayyareler tarafından bulunmuş, bilâhare yine kruvazörler tarafından yakalanmış ve bu sefer kruvazör son darbenin vurulması için tayyareleri düşmana ısal etmiştir. Düşmanı kruvazör hemen kaybettği anda muhripler izini bulmuşlar ve bütün bir gece temas muhalaza etmişlerdir. İlâveten hiçbir olayda tayyarenin değeri bu kadar açık bir şekilde tezahür etmemiştir. Çünkü; düşman kaybedildiği zaman onu bulan ve kal'î taarruzu yapan tayyare olmuştur. Belki de hiçbir olay tezahüri bundan daha canlı bir şekilde göstermemiştir. İki taraftan her biri sıra ile yüksek ümit ve derin hayal (akızarı, talibin en parlak zirvesi ile aksi tesadüfün karanlıkları arasında çalkanıp durmuşlardır. Çünkü; başlangıçta yeni muharebe gemisinin talihî çok iyi gittmiş ve büyük muvaffakiyet kazanmıştır. Ondan sonra akşam zulfeli çöken semadan kendisini ani olarak durduran bir kırkaç gelmiştir. Buna intikam hissi ile dolu olan muharebe gemileri takip etmiş ve büyük sançak gemisi ile amirali plânlarıyla beraber denizlere gömülmüştür.

Savaş özeti № 5

Ek - A

BISMARCK harekâtı

İngiliz gemilerinin listesi

Tay. Gm.	Tayyare gemisi
Mu. Gm.	Muharebe gemisi
Mu. Kr.	Muharebe kruvazörü
Kr.	Kruvazör
Mip.	Mubriye

Geminin adı	Sınıfı	Ana bataryası	Komutanlar
KING GEORGE V.	Mu. Gm.	19 - 14 pusluk 16 - 5,25 "	Alb. Wilfrid R. Patterson, C.V.O., (Anavatan filosu başkomutanı) Oramiral Jack, C. Tovey, K.C.B., D.S.O. (an-savak gemisi)

1. Kruvazör filosu

NORFOLK	Kr.	8 - 8 pusluk	Albay Alfred J.L. Philips (1. kruvazör filosu komutanı) Tümamiral William F. Wake-Walker'in C.B. sancak gemisi).
SUFFOLK	Kr.	6 - 8 pusluk	Alb. Roberts M. Ellis.

2. Kruvazör filosu

GALATEA	Kr.	6 - 6 pusluk	Alb. Edward W. B. Sim. (2. Kr. filosu komutanı) Tümamiral A.T.B. Curtis, C.B. nin sancak gemisi)
AURORA	Kr.	6 - 6 pusluk	Alb. William G. Agnew.
KENYA	Kr.	12 - 6 pusluk	Alb. Michael M. Denny, C.B.
NEPTUNE	Kr.	8 - 6 pusluk	Alb. Rory C. O'Coner
HERMIONE	Kr.	10 - 5,25 "	Alb. Geoffrey N. Oliver,

Geminin adı	Sınıfı	Ana bataryası	Komutanlar
ACTIVE	Mhp.	4 - 4.7 pusluk seri ateşli	Kd. Yzb. Michael M. Trankerson
PUNJABI	Mhp.	6 - 4.7 pusluk	Rd. Sg. Stuart A. Bass, M. V. O.
NESTOR	Mhp.	6 - 4.7 pusluk	Ann. Comdr. B. Alers - Henney D. S. O.
INGLEFIELD	Mhp.	5 - 4.7 pusluk seri ateşli	Ans. Perry Todd D.S.O.3. Bloşid komodoru.
INTERMO	Mhp.	4 - 4.7 pusluk seri ateşli	Bnb. Rudenick C. Gordon, D. S. O.
REPULSE	Mu. Kr.	6 - 15 pusluk 9 - 4 pusluk	Adm. William G. Tennant, C. B., M. V. O.
VICTORIOUS	Tay. Gr.	16 - 4.5 pusluk	Alb. Henry C. Bovell
Muharebe kruvazör filosu			
S A Sert ateşli			
HOOD	Mu. Kr.	8 - 15 pusluk 14 - 4 " U.S.	Alb. Ralph Kerr, C.B.E., (Muharebe kruvazör filosu komutanı. Komandör Lancelot E. Hollan, C.B. nin sancak gemisi).
PRINCE of WALES	Mu. Gr.	10 - 14 pusluk 16 - 5.25 "	Alb. John C. Leach, M. V. O.
ELECTRA	Mhp.	4 - 4.7 " S/A	Bnb. Cecil W. May.
ANTHONY	Mhp.	4 - 4.7 " S/A	Kd. Yzb. John M. Hodges
ECHO	Mhp.	4 - 4.7 " S/A	Kd. Yzb. Comd H. de B. Roeb.
ICARUS	Mhp.	4 - 4.7 " S/A	Kd. Yzb. Colin D. Maud, D. S. O.
ACHATES	Mhp.	4 - 4.7 " S/A	Kd. Yzb. Viscount Jocelyn.
ANTELOPE	Mhp.	4 - 4.7 " S/A	Kd. Yzb. Roger B. N. Hines, D. S. O.
RODNEY	Mu. Gr.	9 - 16 pusluk 12 - 6 pusluk	Alb. Frederick H. G. Dalrymple - Hamilton.
RAMILLIES	Mu. Gr.	8 - 15 pusluk 12 - 6 pusluk	Alb. Arthur D. Read.
REVENGE	Mu. Gr.	8 - 15 pusluk 12 - 6 pusluk	Alb. E. R. Archer.

Geminin adı	Sınıfı	Ana birimiyi	Komutanlar
(H) kuvveti			
RENOWN	Ma. Kr.	6 - 15 pusluk 20 - 4,5 - 1/3	Alb. Roderick R. Meg- royer H. kuvveti komutanı Komutan: Sir James F. Somerville, K. C. B., D. S. O. (komutan gemisi)
ARK ROYAL- SHEFFIELD	Tay. Gen. Kr.	10 - 4,5 pusluk 12 - 5 pusluk	Alb. James E. H. Maund. Alb. Charles A. A. Latham.
MANCHESTER BIRMINGHAM	Kr. Kr.	12 - 6 pusluk 12 - 6 pusluk	Alb. Herbert A. Parker Alb. Alexander C. G. Madden
ARETHUSA EDINBURGH	Kr. Kr.	6 - 6 pusluk 12 - 6 pusluk	Alb. A. C. Chapman. Tugamiral: Charles M. Pratt, D. S. O. 18. Kuvvetin filosu komutanı
LONDON	Kr.	8 - 8 pusluk	Alb. Reginald M. Servais. C. B. S.
DORSETSHIRE DOSSACK	Kr. Mhp.	8 - 6 pusluk 6 - 4,7 pusluk	Alb. Benjamin C. S. Martin. Alb. Philip L. Van, D. S. O. 4. numara filosu komutanı
SEKH ZULU	Mhp. Mhp.	6 - 4,7 pusluk 6 - 4,7 pusluk	Bob. Graham H. Stokes. Bob. Harry R. Graham. D. S. O.
MAORI MORUN (Poldava) NEKI (NERISSA)	Mhp. Mhp.	6 - 4,7 pusluk 6 - 4,7 pusluk	Bob. Harold T. Armstrong. Bob. E. Flawski.
SOMALI TAKTAR MASHONA COLUMBIA	Mhp. Mhp. Mhp. Mhp.	6 - 4,7 pusluk 6 - 4,7 pusluk 6 - 4,7 pusluk 6 - 4,7 pusluk	Alb. Clifford Gaslon Bob. Lionel P. Skipwith. Bob. William H. Selby. Kd. Yzb. Somerville W. Davis.
ESKIMO JUPITER	Mhp. Mhp.	6 - 4,7 pusluk 6 - 4,7 pusluk	Yzb. J. V. Winson. Kd. Yzb. N. V. J. T. Thew.

Geminin adı	Sınıfı	Ana bataryası	Komutanlar
MINERVE [*]	Denizaltı gemisi (Fransız)		Yzb. P. M. Sommeville.
P. 31 [*]	Denizaltı gemisi		Yzb. John B. de B. Kershaw.

[*] Norveç uçlarında

EK - B

BİSMARCK'a atılan torpitolar

S Sancaktan

I İskeleden

Gemi	Taarruz saati	Atılan torpido sayısı (Rasgele atılan)	İsabetler	Muhatemel
VIKTORIOUS	24,00/25	8 (1)	1 S.	—
ARK ROYAL	15,50/26	11 (3)	—	—
	1. taarruz			
	SHEFFIELD'de			
	21,00/26, 2 ci	19 (2)	1 I. 1 S.	1
	10,16/27, 3 cu	0 (15)	—	—
COSSACK	01,40/27, 1 ci	3	1 S.	—
	03,35/27, 2 ci	1	—	—
MAORI	01,37/27, 1 ci	2	1 I.	—
	06,56/27, 2 ci	2	—	—
ZULU	01,21/27	4	—	—
SIKH	01,28/27	4	—	1
RODNEY	27 - Mayıs	12	1 I.	—
NORFOLK	27 - Mayıs	8	—	1
DORSETSHIRE	10,25/27	3	1 I. 1 S.	1 —
Ateş ve sarfedilen torpido toplamı		71 Ateş edilen 92 Sarfedilen	8	4

EK - C

7. Muhrip sınıf denetimi tarafından RİSMARCK'a karşı yapılan laaruz.

27 - Mayıs - 1941

Gemi	Zaman	Mesafe	Nışın zavıyesi	Torpatolar	İşaret
ZULU	01,21	3,000	90 Sol	1	—
MAORI	01,37	3,400	045 Sol	2	1
COSSACK	01,40	5,000 Radar	100 Sağ	3	1
SIKH	01,28	7,000 Radar	80-100 Sol	4	1
				Muhtemel	
COSSACK	05,35	4,000 Radar	170 Sol	1	—
MAORI	06,56	9,000	90 Sol	2	—

EK - D

27 - Mayıs'ta cereyan eden savaşta aşağıdaki
cepâne sarfedilmiştir :

Gemi	16 pusluk	14 pusluk	8 pusluk	6 pusluk	5,25 pusluk	Toppatolar
KING GEORGE V.	—	389	—	—	650	—
RODNEY	380	—	—	716	—	12
NORFOLK	—	—	527	—	—	8
DORSETSHIRE	—	—	254	—	—	3
Toplam	380	389	781	716	650	23

BISMARCK HAREKATI

23 :26 Mayıs 1941

Victorias'ın
825 bölüğü tara-
findan Bismark'a
yapılan torpido saldırısı
20/25 mayıs gece yarısı

Yeni (20-25) 1907

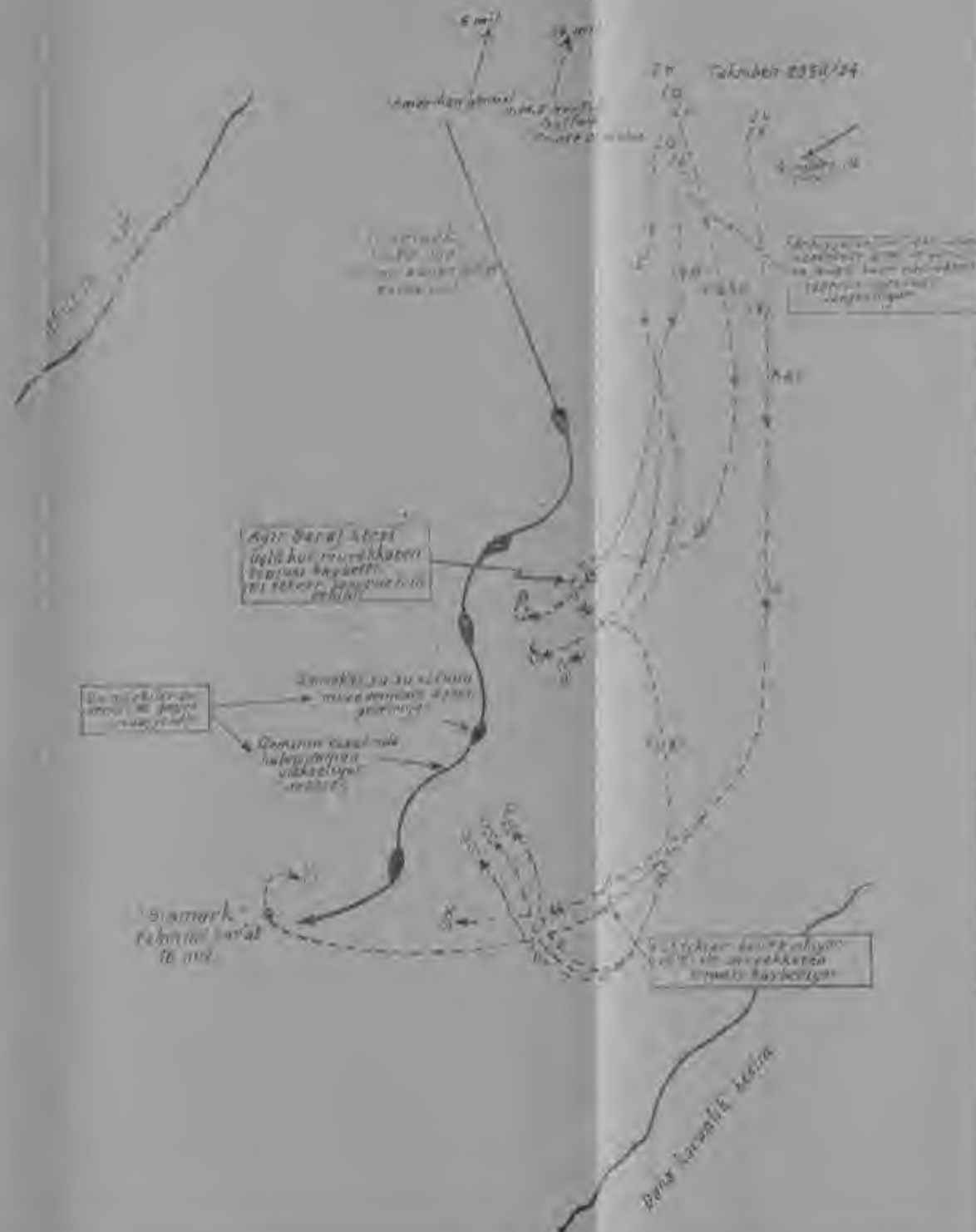
Yeni (20-25) 1907
Yeni (20-25) 1907
Yeni (20-25) 1907

Victorias'ın raporundaki leziden
alınmıştır

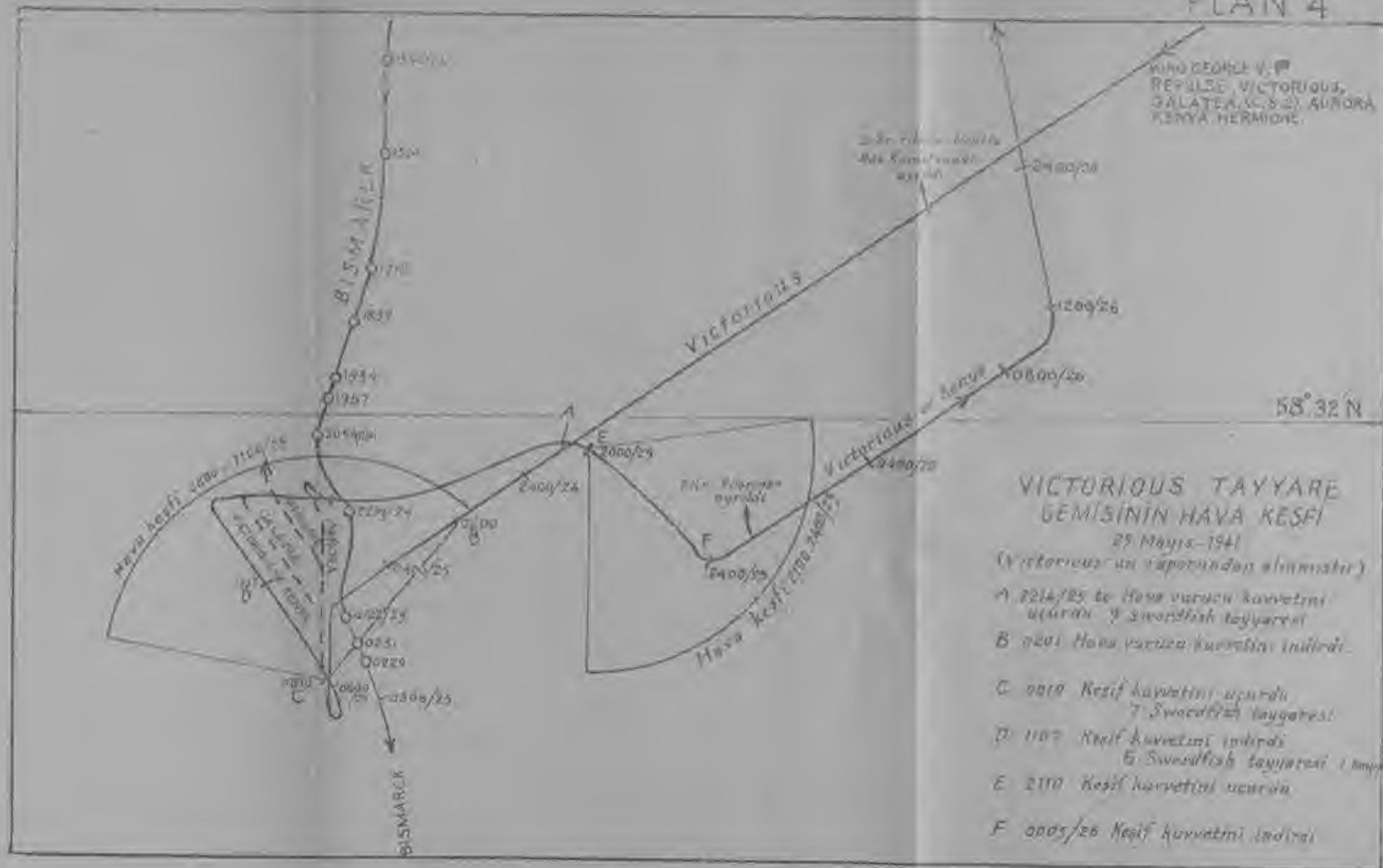
Boat No.	Adı	Yarış No.	Yarış No.	Yarış No.	Yarış No.	Yarış No.	Yarış No.
A	Kd. Yab.	1307	1308	1309	1310	1311	1312
B	Yab.	1313	1314	1315	1316	1317	1318
C	Ustogman	1319	1320	1321	1322	1323	1324
D	Yab.	1325	1326	1327	1328	1329	1330
E	Yab.	1331	1332	1333	1334	1335	1336
F	Ustogman	1337	1338	1339	1340	1341	1342
G	Yab.	1343	1344	1345	1346	1347	1348
H	Ustogman	1349	1350	1351	1352	1353	1354
I	Yab.	1355	1356	1357	1358	1359	1360
L	Ustogman	1361	1362	1363	1364	1365	1366
M	Ustogman	1367	1368	1369	1370	1371	1372

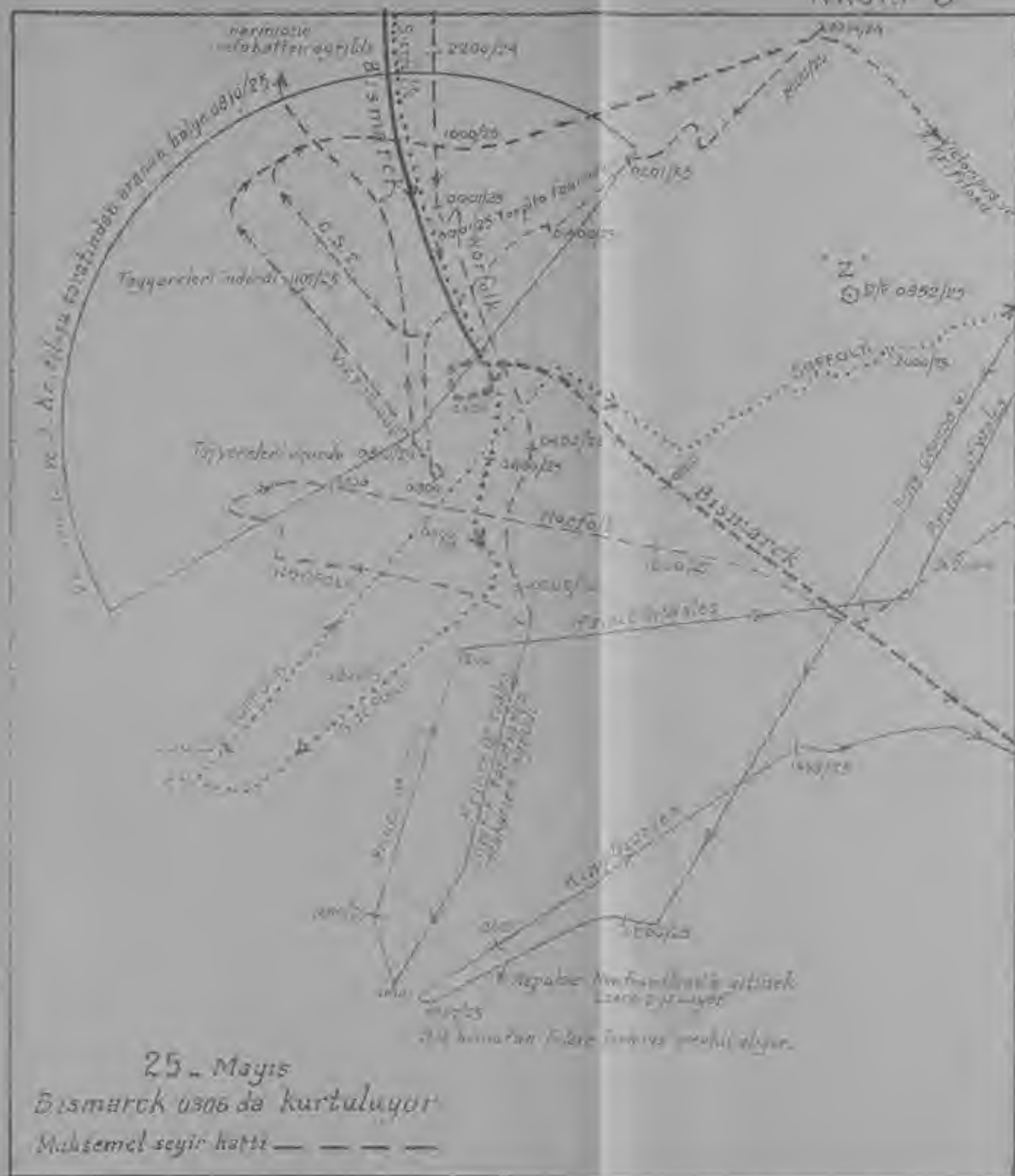
Torpido tonajı 10 Mark XII
40 MÜ.
31 Kadem.
Tepeler 10 Mark II 2175 tona
325 tona kadar maddeler
Deniz 21
Bulut 21
Rapor 21
Günay 21
Bucurmar 21
Hararet 21

Balık, Tahm, tarraz, maddelerdir

PLẢN 4

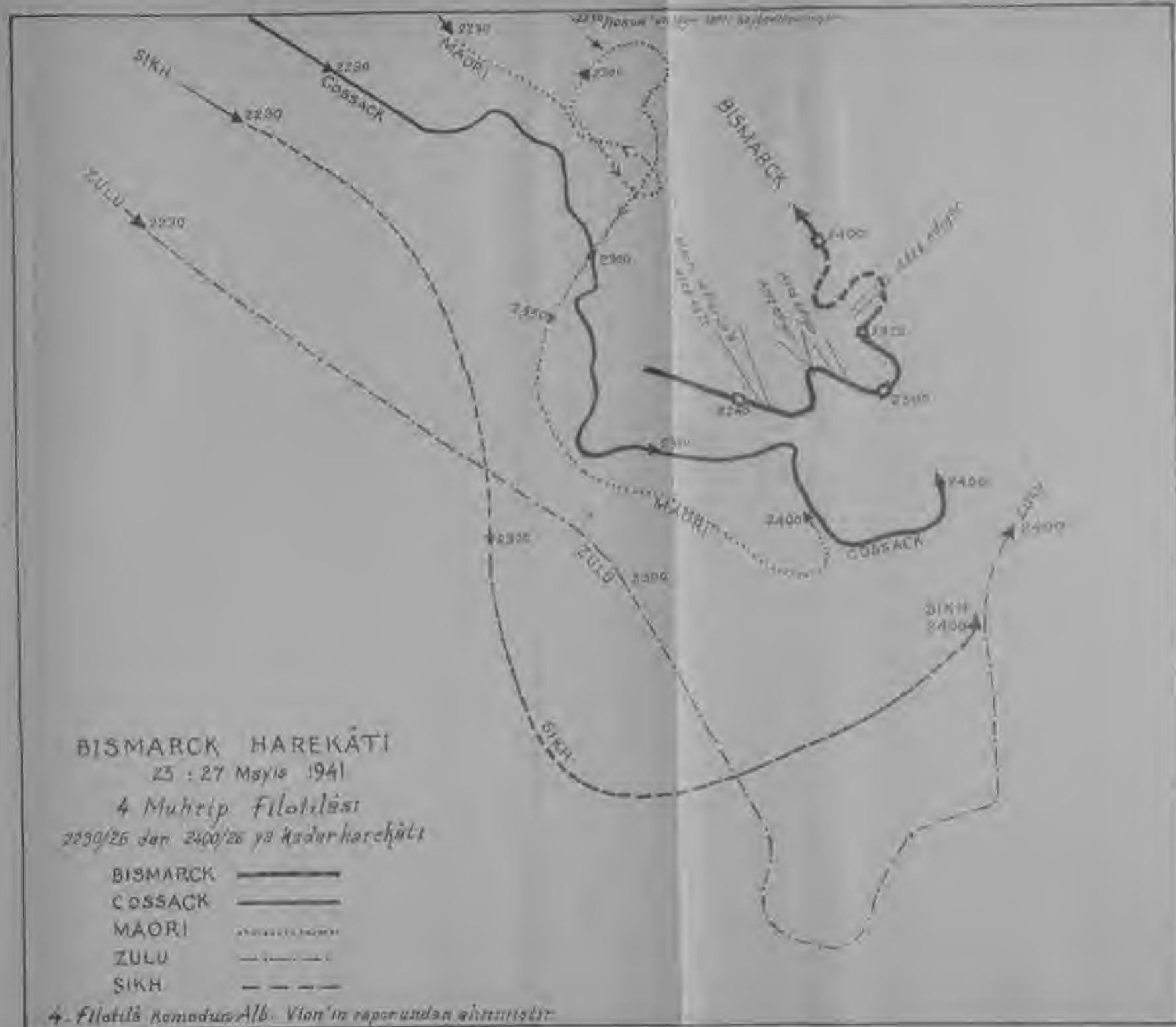
KROKİ. 6

BISMARCK HAREKÂTI

26:27 Mayıs 1941.

Not: Gemilerin Coğrafi mevkileri tahribi dır

23:27 MAY 15 1961

4. Muhrip filozofisi

2400/20 dan 0300/27 ye
kadar olan hareketler

bedar akan beres-beres

BISMARCK _____

COSSACK

MAORI www.elsevier.com/locate/jep

2000 — — — — —

SIKH — — — —

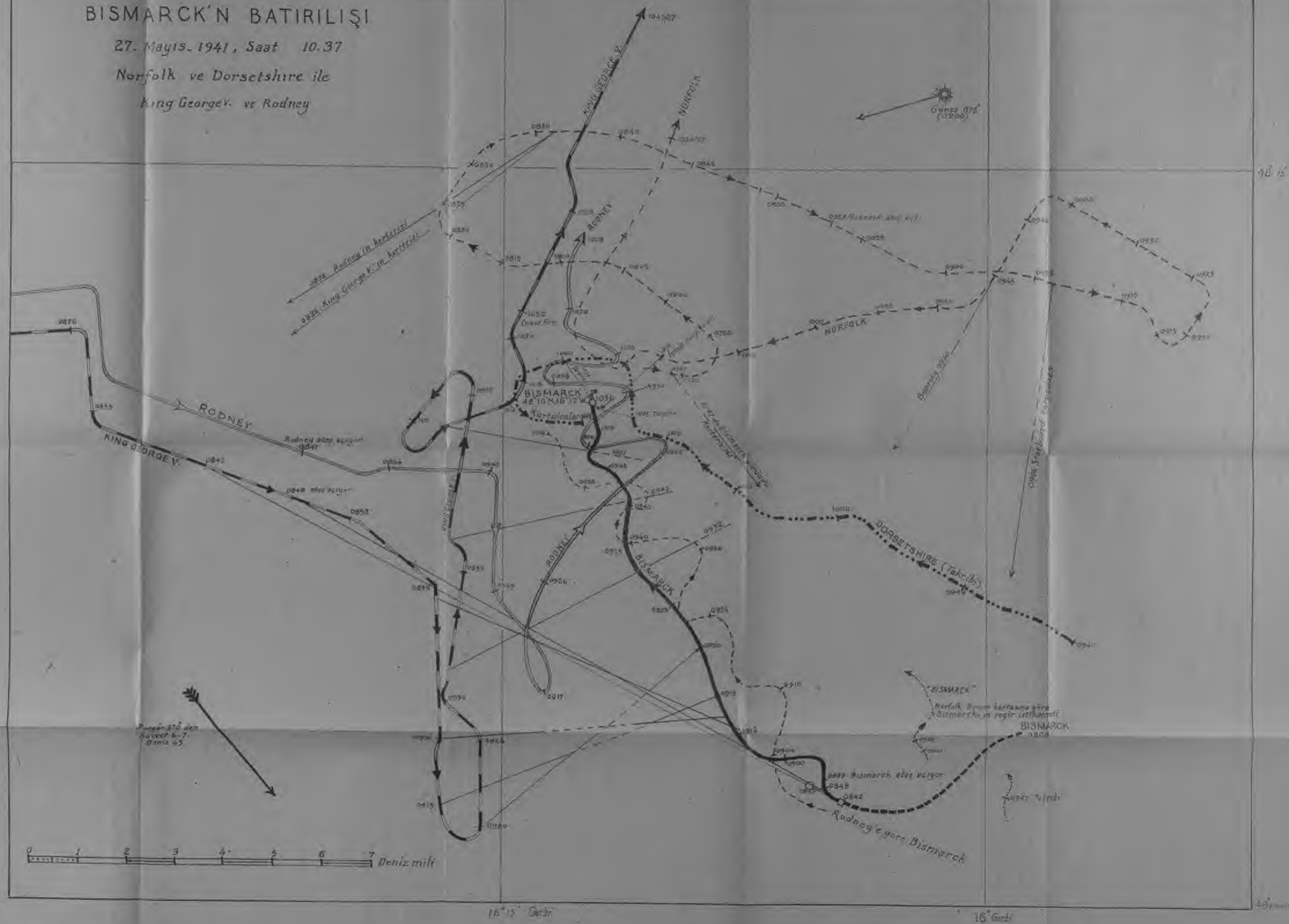
• muhripilotlasi komodora raporundan alınmış.

BISMARCK'N BATIRILIŞI

27. Mayıs 1941, Saat 10.37

Norfolk ve Dorsetshire ile

King George V. ve Rodney

David H. Jones & Co. (Asia)
Films & Publications

0002199